

Zespół parków położonych wzdłuż ul. Dolina Służewiecka

Raport z inwentaryzacji ornitologicznej w roku 2022

Patryk Rowiński

Warszawa, 9 grudnia 2022 r.

Spis treści

1. Wstęp	5
2. Charakterystyka terenu badań	6
2.1. Opis miejsca badań	6
2.2. Kwerenda archiwalna.....	17
3. Materiały i metody	24
3.1. Założenia metodyczne	24
3.2. Daty kontroli	25
3.3. Opracowanie wyników.....	26
4. Wyniki	26
4.1. Awifauna parku	26
4.2. Awifauna przelotna i ptaki zalatujące	29
4.3. Ptaki zimujące	31
4.4. Awifauna lęgowa.....	32
5. Dyskusja i wnioski	55
5.1. Charakterystyka awifauny	55
5.2. Podsumowanie i wnioski.....	65
6. Wytyczne do gospodarowania terenem pod kątem ochrony awifauny	66
6.1. Stan siedlisk	66
6.2. Zagrożenia.....	67
6.3. Zalecenia	68
7. Literatura	72
8. Przekazywane wyniki	74

1. Wstęp

Na obszarach zurbanizowanych jednymi z niewielu miejsc stanowiących dość stabilne enklawy różnorodności przyrodniczej są parki miejskie. Pełnią one wiele innych funkcji, od krajobrazowych, przez klimatyczne, wodochronne, po społeczne i rekreacyjne. Jednak jedną z najistotniejszych cech tych obszarów jest skupianie wyjątkowego jak na tereny miejskie bogactwa fauny i flory. Jedną z grup zwierząt dla których parki miejskie są zarówno doskonałymi biotopami lęgowymi ale także bogatymi żerowiskami i miejscami odpoczynku w trakcie migracji i zimą są ptaki, które chętnie i licznie zasiedlają te tereny. Ptaki jako zespół, uznawane są za bioindykator stanu środowisk zieleni miejskiej, liczebność ich populacji, bogactwo gatunkowe i jego zróżnicowanie ekologiczne odzwierciedlają stan różnych składników siedlisk, które zasiedlają. Chcąc oceniać przyrodniczy stan (jakość) środowisk parkowych lub kierunki zmian w nich zachodzących, wystarczy przyrzeć się ptakom występującym na danym terenie. Wynik obserwacji pozwoli określić właściwość zabiegów czy procesów kształtujących krajobraz i strukturę środowisk parków miejskich.

Choć zoocenozy miejskie w porównaniu do świata zwierzęcego terenów niezurbanizowanych charakteryzuje niższa różnorodność, to wiele gatunków przystosowało się do życia obok człowieka (Luniak 2006). Procesy zachodzące na tych terenach, określane jako synantropizacja (zmniejszanie dystansu ucieczki przed człowiekiem, zamieszkiwanie w pobliżu osiedli ludzkich) i synurbizacja (zasiedlanie miast) charakteryzują wiele gatunków zwierząt, w tym ptaków. Szczególną uwagę należy zwrócić na zjawisko synurbizacji (Andrzejewski i in. 1978). Adaptacje wielu gatunków zwierząt do życia w środowisku miejskim zachodzą dynamicznie i nie potrafimy dokładnie przewidzieć, jaki będzie ich efekt końcowy. Przyjmuje się, że gatunki o wysokiej tolerancji środowiskowej są w stanie zaadaptować się do sąsiedztwa człowieka. Uważamy, że gatunki te odniosły sukces, jednakże jest on okupiony również często wysoką ceną. W czasach, gdy wywierany przez człowieka wpływ na środowisko stale rośnie, znikają naturalne ekosystemy oraz postępuje urbanizacja, należy uważnie śledzić gatunki o dużych zdolnościach adaptacyjnych w tym te, zamieszkujące enklawy dzikiej przyrody, których adaptacja jeszcze do końca nie przebiegła lub nie są w stanie odnaleźć odpowiednich siedlisk w intensywnie użytkowanych obszarach zielonych terenów miejskich, których kierunek wykorzystania i penetracji ludzkiej nie jest określony lub postępuje na niekorzyść przyrody.

W roku 2022 przeprowadzono inwentaryzację ornitologiczną czterech obszarów zielonych m.st. Warszawy: Portu Czerniakowskiego, Ogrodu Krasińskich, Parku Praskiego, oraz zespołu parków położonych wzdłuż ul. Dolina Służewiecka. Badania terenowe prowadzono od lutego do listopada, a ich celem było przede wszystkim zbadanie zespołu ptaków lęgowych. Na podstawie uzyskanych wyników, sporządzono sprawozdanie z realizacji zadania oraz określono zagrożenia i zalecenia dotyczące gospodarowania terenem pod kątem ochrony istniejących populacji ptaków.

Prace zrealizowało Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków na zlecenie Zarządu Zieleni m.st. Warszawy.

2. Charakterystyka terenu badań

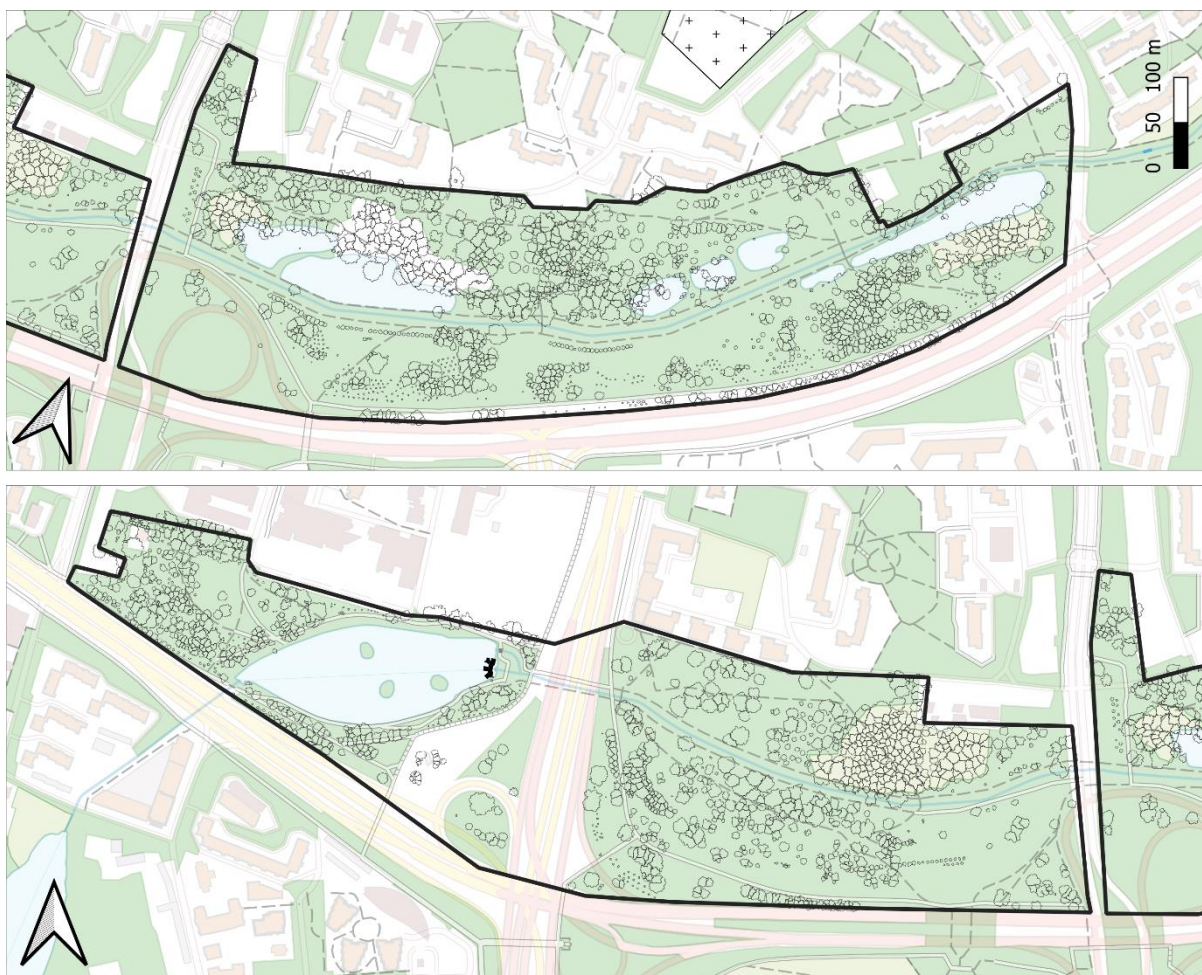
2.1. Opis miejsca badań

Zespół parków położonych wzdłuż ul. Dolina Służewska (dalej Park Dolinka Służewska) położony jest na terenie warszawskiej dzielnicy Mokotów, w obrębie Służewa. Powierzchnia badawcza (48,4 ha) ograniczona jest od zachodu ul. Modzelewskiego, od południa ul. Dolina Służewska i ul. Rzymowskiego, od wschodu ul. Nowoursynowską i od północy osiedlem Służew nad Dolinką (ul. Bacha i ul. Tarniny). Południkowo park przecinają szerokie arterie komunikacyjne: ul. Puławska i al. Komisji Edukacji Narodowej (**ryc. 1**). Park stanowi enklawę zieleni pośród silnie zurbanizowanego krajobrazu warszawskich osiedli mieszkaniowych.

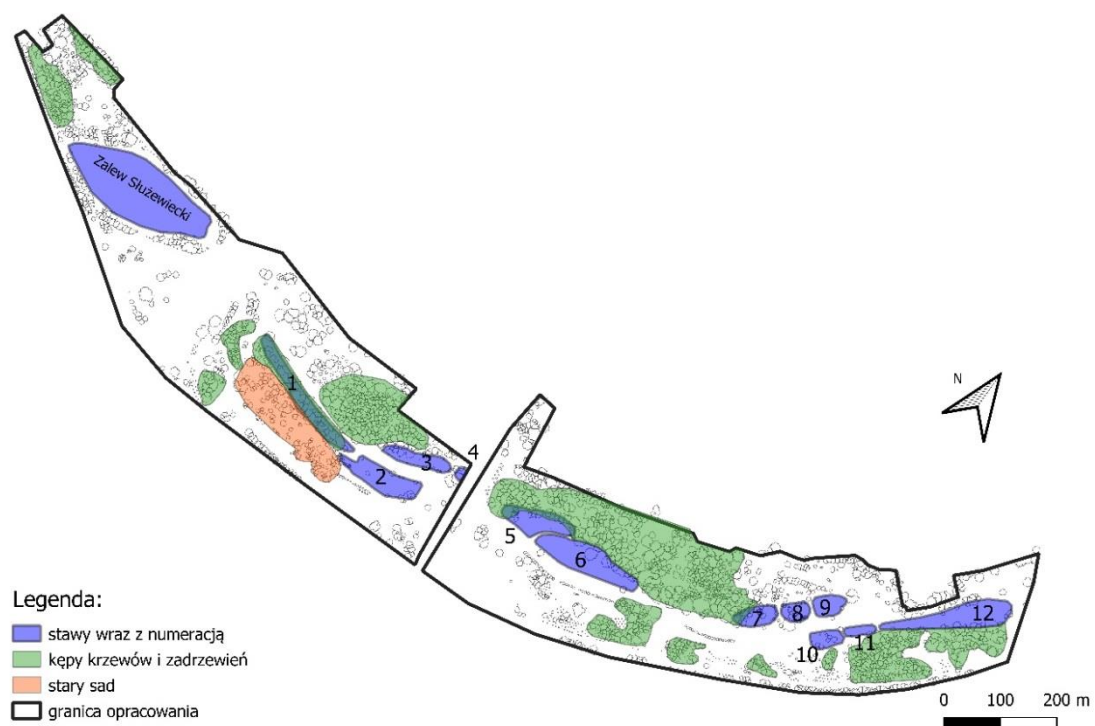
Naturalna postać Doliny Służewskiej jest wynikiem rozcięcia erozyjnego w Skarpie Warszawskiej, utworzonego przez spływ wód, najpierw polodowcowych a następnie rzeki Służewki zbierającej wody powierzchniowe z obszaru zlewni. Największe wcięcie, odpowiadające poziomowi doliny Wisły, występuje we wschodniej części obecnego parku. Do połowy XX w. dno doliny wypełniały wody Służewki wraz z utworzonymi kilkoma przepływowymi zbiornikami, zbocza były przeważnie wykorzystywane pod uprawy rolne i ogrodowe. Dopiero w latach 1960 pierwotny układ doliny został częściowo zniekształcony działalnością człowieka, przede wszystkim w okresie budowy okolicznych osiedli mieszkaniowych, kiedy m. in. przekształcono naturalną rzekę Służewkę w sztuczny kanał (Potok Służewiecki), stanowiący główną oś parku, rozbudowano też system stawów (Majdecki 1995). W latach 1979-1980, zespół pod kierunkiem Longina Majdeckiego stworzył projekt zagospodarowania przestrzennego parku, w wyniku którego odtworzono część zdegradowanego terenu, powstały nowe nasadzenia drzew i krzewów oraz ścieżki. Od tego czasu nie prowadzi się na terenie parku intensywnych zabiegów pielęgnacyjnych, w wielu miejscach następuje sukcesja roślinności przyczyniając się do powstawania miejsc o naturalnym, „dzikim” charakterze. Dopiero w ostatnich latach utworzono w parku place zabaw dla dzieci, wybieg dla psów oraz utworzono Zalew Służewiecki wraz z parkiem rekreacyjnym w jego otoczeniu. Park jest regularnie i intensywnie wykorzystywany przez spacerowiczów, często wyprowadzających psy. W 2016 roku w ciągu 1 godziny w dniu powszednim w parku naliczono niemal 300 osób z 80 psami i ponad 100 rowerzystów (Hayatli 2017).

Obecnie Park Dolinka Służewska stanowi mozaikę różnych środowisk (**ryc. 2**). Na wody, stanowiące około 10% powierzchni parku (5 ha), składają się: Potok Służewiecki (**fot. 1**), Zalew Służewiecki (**fot. 2**) i 12 różnej wielkości stawów (**fot. 3-5**) (do września 2022 pięć z nich – stawy nr 1-4 i 10 – pozostawało suchych, nie były wypełnione wodą, **fot. 6**). Na brzegach stawów i zalewu (wraz z trzema wyspami) występuje strefa szuwarów o łącznej powierzchni około 3 ha (**fot. 7**), w niektórych przypadkach bardzo bujnych, porastających niemal całe zbiorniki. Brzegi potoku i obrzeża niektórych stawów porastają bujne ziołorośla (**fot. 8**). Duży udział (około 25%, 12,5 ha) stanowią zadrzewienia o różnym charakterze, 5 większych o powierzchni od 1,5 do 4,2 ha i kilka małych o powierzchni 0,1-0,4 ha (**fot. 9-11**), złożone są głównie z liściastych, często wiekowych drzew takich jak topole, wierzby, dęby, lipy, buki, klony. Dość licznie występują różnej wielkości kępy krzewów (**fot. 12**) oraz tereny otwarte (około 40%), głównie trawniki i łąki (**zdj. 13**). Charakterystycznym elementem parku są pozostałości starych sadów, głównie jabłoniowych (**zdj. 14**). Pozostałe tereny zajmują place zabaw (**fot. 15**), wybieg dla psów (**fot. 16**), ścieżki i ulice (**zdj. 17**). Park Dolinka Służewska stanowi także ważny korytarz ekologiczny, łączący tereny zielone Służewca położone wzdłuż Potoku Służewieckiego z terenami Wilanowa (Gucin Gaj, Park Wilanowski i Dolina Wisły).

We wszystkich zadrzewieniach parku, w ciągu ostatnich kilku lat zainstalowano budki lęgowe dla ptaków, których obecnie jest 128 (wraz z kilkoma umiejscowionymi tuż za granicą parku oraz na budynkach Służewskiego Domu Kultury). 41 z nich to budki typu A – przeznaczone dla małych dziuplaków, 50 typu B – głównie dla szpaków, 28 typu D – dla kawek, 4 typu E – dla kaczek, puszczyka, 4 typu J – dla jerzyków i jedna typu M – dla mazurka. Na Zalewie Służewieckim i stawie nr 12 zainstalowano łącznie 9 pływających platform dla ptaków wodnych (głównie łysiek).

Rycina 1. Granice powierzchni badawczej „Park Dolinka Służewska”. Dane BDOT10k: jasnozielony – zadrzewienia, ciemnozielony – trawniki. Dane BOŚ UM m.st Warszawy: korony drzew. Skala 1: 5000.

Rycina 2. Rozmieszczenie głównych typów siedlisk wraz z numeracją stawów na terenie Parku Dolinka Służewska. Dane BOŚ UM m.st Warszawy dla koron drzew.

Zdj. 1. Potok Służewiecki (fot. Patryk Rowiński).

Zdj. 2. Zalew Służewiecki (fot. Patryk Rowiński).

Zdj. 3. Staw nr 3 (fot. Patryk Rowiński).

Zdj. 4. Staw nr 8 (fot. Patryk Rowiński).

Zdj. 5. Staw nr 12 (fot. Patryk Rowiński).

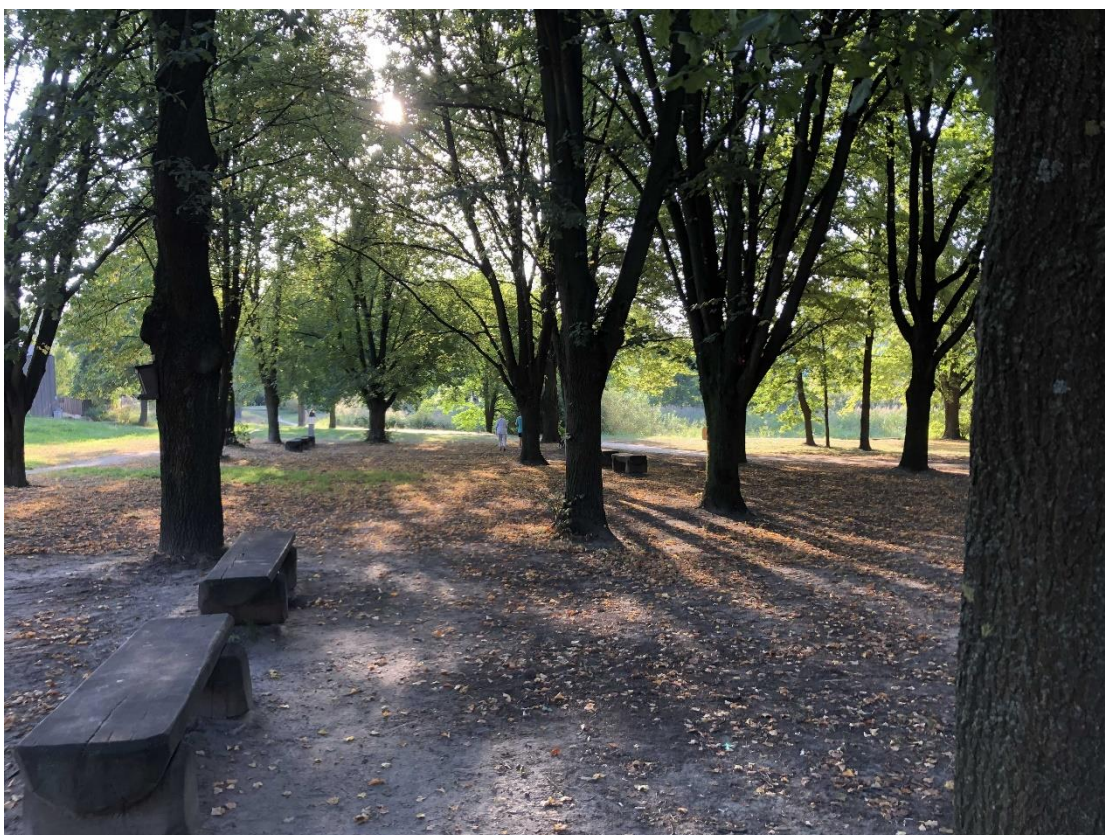
Zdj. 6. Suchy staw nr 1 (fot. Patryk Rowiński).

Zdj. 7. Szuwary (fot. Patryk Rowiński).

Zdj. 8. Ziołorośla (fot. Patryk Rowiński).

Zdj. 9. Zadrzewienie parkowe (fot. Patryk Rowiński).

Zdj. 10. Zadrzewienie parkowe (fot. Patryk Rowiński).

Zdj. 11. Zadrzewienie parkowe (fot. Patryk Rowiński).

Zdj. 12. Krzewy (fot. Patryk Rowiński).

Zdj. 13. Trawnik (fot. Patryk Rowiński).

Zdj. 14. Stary sad (fot. Patryk Rowiński).

Zdj. 15. Plac zabaw (fot. Patryk Rowiński).

Zdj. 16. Wybieg dla psów (fot. Patryk Rowiński).

Zdj. 17. Ścieżka rowerowa (fot. Patryk Rowiński).

2.2. Kwerenda archiwalna

Ta część raportu zawiera dane dotyczące występowania ptaków na omawianym terenie w latach 2007-2021 oraz zimą (styczeń-luty) 2022.

Awifauna lęgowa

Jedynym kompleksowym opracowaniem dotyczącym zespołu ptaków lęgowych parku jest praca licencjacka „Awifauna lęgowa warszawskiego parku Dolinka Służewska” (Hayatli 2017). W latach 2015 i 2016, w okresie 4.04-15.07, autorka zebrała dane ilościowe o awifaunie lęgowej za pomocą kombinowanej odmiany metody kartograficznej (Tomiałojć 1980), czyli tą samą metodą co w niniejszym opracowaniu. Praca dotyczyła jednak nieco mniejszego obszaru (36 ha), bez części parku z Zalewem Służewieckim (na zachód od ul. Puławskiej). Stwierdzono wówczas (w sezonie lęgowym) 64 gatunki ptaków, w tym 33 uznano za lęgowe lub prawdopodobnie lęgowe, które gniazdowały w średnim zagęszczeniu 50,8-61,4 par/10 ha (tab. 1).

Tabela 1. Kategoria lęgowości (K), liczba par lęgowych (N par 2015 i 2016), średnie zagęszczenie (Z śr) i dominacja (D śr) ptaków lęgowych stwierdzonych w Parku Dolinka Służewska w latach 2015 i 2016 (Hayatli 2017). Pogrubioną czcionką zaznaczono gatunki stanowiące grupę dominantów. Uszeregowano malejąco wg średniego zagęszczenia.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	K	N par 2015	N par 2016	Z śr	D śr
1	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	C	41	46	12,1	21,4
2	mazurek	<i>Passer montanus</i>	C	28	23	7,1	12,6
3	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	C	21	30	7,1	12,6
4	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	C	12	13	3,5	6,2
5	sroka	<i>Pica pica</i>	C	9	15	3,3	5,9
6	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	C	12	8,5	2,8	5
7	bogatka	<i>Parus major</i>	C	5	13	2,5	4,4
8	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	C	8	9	2,4	4,2
9	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	C	8	9	2,4	4,2
10	łyśka	<i>Fulica atra</i>	C	7,5	7	2	3,6
11	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	C	3	6,5	1,3	2,3
12	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	C	4	5	1,3	2,2
13	trzcinniczek	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	C	4	5	1,3	2,2
14	trzciniak	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	C	3,5	3,5	1	1,7
15	kokoszka	<i>Gallinula chloropus</i>	C	4	2	0,8	1,5
16	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	C	3	2	0,7	1,2
17	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	C	3	2	0,7	1,2
18	cierniówka	<i>Curruca communis</i>	C	1	4	0,7	1,2
19	kawka	<i>Corvus monedula</i>	C	2	2	0,6	1
20	piegża	<i>Curruca curruca</i>	C	0	3	0,4	0,7
21	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	C	0	3	0,4	0,7
22	kos	<i>Turdus merula</i>	C	0	3	0,4	0,7
23	remiz	<i>Remiz pendulinus</i>	C	1	1	0,3	0,5
24	muchotówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	C	1	1	0,3	0,5
25	potrzos	<i>Emberiza schoeniclus</i>	C	0	2	0,3	0,5
26	perkozek	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	C	1	0	0,1	0,2
27	kopciuszek	<i>Phoenicurus ochruros</i>	C	1	0	0,1	0,2

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	K	N par 2015	N par 2016	Z śr	D śr
28	dzięciołek	<i>Dryobates minor</i>	C	0	1	0,1	0,2
29	świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	B	0	1	0,1	0,2
30	słownik szary	<i>Luscinia luscinia</i>	C	0	1	0,1	0,2
31	głowienka	<i>Aythya ferina</i>	B	0	0,5	0,1	0,1
32	bączek	<i>Ixobrychus minutus</i>	B	0,5	0	0,1	0,1
33	wilga	<i>Oriolus oriolus</i>	A	0	0,5	0,1	0,1
łącznie				183,5	222,5	56,4	100

W późniejszym czasie w Parku Dolinka Służewska wykonywano jeszcze dwukrotnie inwentaryzację ptaków w okresie lęgowym.

W dniach 8 i 9 czerwca 2019 roku, w ramach projektu BioBlitz (Hayatli, Wardecki 2019) realizowanego przez Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków we współpracy z Zarządem Zieleni m. st. Warszawy, wykonano kontrole terenowe (dwie poranne i jedną wieczorną) mające na celu wykrycie i zarejestrowanie ptaków lęgowych występujących na terenie parku (w takich samych granicach jak w pracy Hayatli 2017). Poza obserwatorami, w pracach terenowych uczestniczyli mieszkańcy Warszawy. Kontrole wykonano zgodnie ze standardami kombinowanej odmiany metody kartograficznej, jednak wykonano ich zaledwie 3 w ciągu dwóch dni, co nie pozwoliło na uzyskanie wyników odzwierciedlających faktyczny stan zgrupowania ptaków lęgowych omawianego terenu. Ponadto, termin przeprowadzenia kontroli (początek czerwca) dawał możliwość uzyskania informacji o ptakach przystępujących do rozrodu jedynie późno w sezonie. Należy wyraźnie zaznaczyć, że uzyskane wyniki stanowią minimalną liczbę par/terytoriów. Stwierdzono wówczas 33 gatunki ptaków, spośród których 31 uznano za lęgowe (tab. 2). W stosunku do wyników z lat 2015-16 (Hayatli 2017) nie potwierdzono gniazdowania remiza, perkozka, muchołówki żałobnej, bączka, głowienki, wilgi, kopciuszka, słowika szarego i świstunki leśnej. Za nowe gatunki lęgowe i prawdopodobnie lęgowe uznano szczygła, pierwiosnka, kulczyka, zaganiacza, gołębia miejskiego, łozówkę i rudzika.

Tabela 2. Kategoria lęgowości (K) oraz minimalna liczba par lęgowych/terytoriów ptaków stwierdzonych w Parku Dolinka Służewska w ramach akcji BioBlitz, 8 i 9 czerwca 2019 roku (Hayatli, Wardecki 2019). Gatunki uszeregowano wg malejącej liczebności.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	K	Min. liczba par/terytoriów
1	bogatka	<i>Parus major</i>	C	10
2	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	C	6
3	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	B	5
4	łyśka	<i>Fulica atra</i>	C	5
5	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	B	5
6	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	C	4
7	mazurek	<i>Passer montanus</i>	C	3
8	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	B	3
9	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	B	3
10	trzciniak	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	B	3
11	piegża	<i>Curruca curruca</i>	B	3
12	zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>	B	3
13	sroka	<i>Pica pica</i>	C	2
14	trzcinniczek	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	B	2

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	K	Min. liczba par/terytoriów
15	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	B	2
16	cierniówka	<i>Curruca communis</i>	B	2
17	kawka	<i>Corvus monedula</i>	C	2
18	łozówka	<i>Acrocephalus palustris</i>	B	2
19	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	C	1
20	kokoszka	<i>Gallinula chloropus</i>	B	1
21	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	B	1
22	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	C	1
23	kos	<i>Turdus merula</i>	B	1
24	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	B	1
25	potrzos	<i>Emberiza schoeniclus</i>	B	1
26	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	C	1
27	pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	A	1
28	dzięciołek	<i>Dryobates minor</i>	A	1
29	kulczyk	<i>Serinus serinus</i>	A	1
30	szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	B	1
31	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	C	b.d.
32	jerzyk	<i>Apus apus</i>	-	-
33	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	-	-

W roku 2021 wykonano inwentaryzację, której celem było określenie **składu gatunkowego awifauny lęgowej wszystkich stawów** (także zarośniętych, bez wody) w Parku Dolinka Służewska (bez Zalewu Służewieckiego) oraz zaproponowanie zaleceń dotyczących przyszłego zagospodarowania omawianego terenu, służących utrzymaniu odpowiedniego stanu siedlisk lęgowych ptaków (Kajzer i in. 2021). W tym celu wykonano 5 kontroli terenowych, w tym jedną wieczorną z zastosowaniem stymulacji głosowej, w okresie 24.05-22.06. Prace wykonano zgodnie ze standardami kombinowanej odmiany metody kartograficznej do liczenia ptaków lęgowych (Tomiałojć 1980). Stwierdzono wówczas 25 gatunków ptaków lęgowych (**tab. 3**).

Tabela 3. Kategoria lęgowości (K) oraz liczba par lęgowych/terytoriów ptaków stwierdzonych na stawach Parku Dolinka Służewska w 2021 roku (Kajzer i in. 2021). Gatunki uszeregowano wg malejącej liczebności.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	K	liczba par/terytoriów
1	trzcinniczek	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	B	9
2	trzciniak	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	B	7
3	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	C	6
4	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	C	5
5	bogatka	<i>Parus major</i>	C	5
6	łozówka	<i>Acrocephalus palustris</i>	B	5
7	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	B	3
8	mazurek	<i>Passer montanus</i>	C	2
9	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	C	2
10	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	A	2
11	łyśka	<i>Fulica atra</i>	C	2
12	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	B	2

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	K	liczba par/terytoriów
13	kokoszka	<i>Gallinula chloropus</i>	B	2
14	cierniówka	<i>Curruca communis</i>	B	2
15	kos	<i>Turdus merula</i>	A	2
16	pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	A	2
17	zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>	B	2
18	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	A	1
19	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	B	1
20	wilga	<i>Oriolus oriolus</i>	A	1
21	piegża	<i>Curruca curruca</i>	A	1
22	potrzos	<i>Emberiza schoeniclus</i>	B	1
23	słownik szary	<i>Luscinia luscinia</i>	B	1
24	bączek	<i>Ixobrychus minutus</i>	A	1
25	pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>	A	1

Zimujące ptaki wodne

Dane dotyczące zimowania ptaków wodnych pochodzą z **Monitoringu Zimujących Ptaków Wodnych (MZPW)**, będącego elementem Państwowego Monitoringu Środowiska. Liczenia w ramach tego projektu wykonywane były zawsze w połowie stycznia, nieprzerwanie od roku 2007 i polegały na rejestracji ptaków wodnych (bez mew) podczas przemarszu wzdłuż cieków i zbiorników wodnych w całej Warszawie (P. Rowiński – mat. niepubl.). Obserwacjami objęty był także Potok Służewiecki (w tym Zalew Służewiecki) wraz z przylegającymi stawami w obrębie parku. Podczas tych prac stwierdzono 9 gatunków zimujących ptaków wodnych (**tab. 4**).

Tabela 4. Zestawienie ptaków wodnych, zimujących na terenie Parku Dolinka Służewska w latach 2007-2022, obserwowanych w ramach Monitoringu Zimujących Ptaków Wodnych (MZPW). Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Lata	Liczebność (os.)
1	czapla siwa	<i>Ardea cinerea</i>	2016, 2022	1
2	kokoszka	<i>Gallinula chloropus</i>	2012, 2015, 2019-22	1-4
3	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	2007-2022	170-600
4	łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>	2012, 2019-22	2-6
5	łyśka	<i>Fulica atra</i>	2015, 2018, 2021-22	2-6
6	nurogęs	<i>Mergus merganser</i>	2018, 2022	1
7	perkozek	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	2011, 2021	1-2
8	rożeniec	<i>Anas acuta</i>	2018	1
9	zimirdek	<i>Alcedo atthis</i>	2018, 2021-22	1

Przygodne obserwacje ptaków (baza Ornitho.pl)

Ornitho.pl to internetowa baza danych działająca w celu gromadzenia i udostępniania obserwacji zwierząt w Polsce. Obserwacje można przekazywać za pomocą portalu lub aplikacji na smartfony działającej pod nazwą NaturaList. Portal działa od roku 2015, lecz przejął dane z lat wcześniejszych z innych kartotek (np. Awibaza czy Polska Kartoteka Przyrodnicza). Obserwacje nie są ujęte ramami

metodycznymi, co najczęściej nie pozwala na określenie dokładnej liczebności a także stwierdzenia pewnego gniazdowania (poza przypadkami obserwacji ptaków z pokarmem, gniazd i rodzin). Jednakże, jeśli obserwacje są dokonywane wielokrotnie, często w ciągu całego roku, pozwalają na określenie składu gatunkowego ptaków występujących na określonym obszarze. Obserwacje ptaków rzadkich i trudnych do rozpoznania są weryfikowane przez zespół administratorów platformy.

Poniżej prezentowana lista ptaków (**tab. 5**), obejmująca 103 gatunki, jest wynikiem zestawienia wszystkich obserwacji dokonanych na terenie Parku Dolinka Służewska od roku 2008 do końca lutego 2022.

Tabela 5. Lista ptaków obserwowanych na terenie Parku Dolinka Służewska w latach 2008-2022, zebranych w bazie Ornitho.pl. Status: L – obserwacje w sezonie lęgowym, P – w okresie przelotów, W – w okresie zimowym. Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status	Lata
1	bażant	<i>Phasianus colchicus</i>	P	2012, 2022
2	bączek	<i>Ixobrychus minutus</i>	L, P	2011-12, 2015, 2021
3	blotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>	P	2011
4	bocian biały	<i>Ciconia ciconia</i>	P	2009, 2011, 2021
5	bogatka	<i>Parus major</i>	L, P, W	2008-22
6	brodziec piskliwy	<i>Actitis hypoleucos</i>	P	2016
7	cierniówka	<i>Curruca communis</i>	L	2012, 2018-21
8	cyraneczka	<i>Anas crecca</i>	P, W	2015, 2017-18, 2021
9	czapla siwa	<i>Ardea cinerea</i>	L, P, W	2009, 2016, 2019-22
10	czarnogłówek	<i>Poecile montanus</i>	W	2008
11	czernica	<i>Aythya fuligula</i>	P	2017, 2021
12	czyż	<i>Spinus spinus</i>	P, W	2016, 2019, 2022
13	drożdżik	<i>Turdus iliacus</i>	P, W	2019, 2021
14	dymówka	<i>Hirundo rustica</i>	P	2010, 2012-13, 2019-22
15	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	L, P, W	2013-15, 2017-21
16	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	P, W	2009, 2017-21
17	dzięcioł średni	<i>Dendrocoptes medius</i>	P, W	2017-21
18	dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	L, P, W	2010, 2013, 2016-22
19	dzięciołek	<i>Dryobates minor</i>	L, W	2015, 2018-21
20	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	L, P, W	2008-12, 2017-22
21	gajówka	<i>Sylvia borin</i>	P	2019
22	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	P, W	2008-22
23	gągoł	<i>Bucephala clangula</i>	W	2021
24	gąsiorek	<i>Lanius collurio</i>	P	2019-20
25	gęś białoczelna	<i>Anser albifrons</i>	P	2011
26	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	P, W	2016-22
27	głowienka	<i>Aythya ferina</i>	L, P	2015-16, 2019-21
28	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	L, P, W	2009-22
29	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	P, W	2017-18, 2020-22
30	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	L, P, W	2010-21
31	jemiołuszka	<i>Bombycilla garrulus</i>	W	2007, 2012, 2017
32	jerzyk	<i>Apus apus</i>	L	2010-21
33	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	L, P	2009-21

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status	Lata
34	kawka	<i>Corvus monedula</i>	L, P, W	2009-2021
35	kokoszka	<i>Gallinula chloropus</i>	L, P, W	2009-22
36	kopciuszek	<i>Phoenicurus ochruros</i>	L, P	2018-21
37	kormoran	<i>Phalacrocorax carbo</i>	P, W	2021-22
38	kos	<i>Turdus merula</i>	L, P, W	2009, 2019-22
39	krętogłów	<i>Jynx torquilla</i>	P	2016
40	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	P, W	2010, 2020-22
41	kruk	<i>Corvus corax</i>	P	2017, 2020
42	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	L, P, W	2008-2022
43	kulczyk	<i>Serinus serinus</i>	P	2021
44	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	L, P, W	2008-22
45	łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>	L, P, W	2012, 2015-22
46	łozówka	<i>Acrocephalus palustris</i>	L, P	2018-21
47	łyśka	<i>Fulica atra</i>	L, P, W	2008-22
48	mandarynka	<i>Aix galericulata</i>	P	2020-21
49	mazurek	<i>Passer montanus</i>	L, W	2008-22
50	mewa białogłowa	<i>Larus cachinnans</i>	P, W	2018-19, 2021-22
51	mewa siodłata	<i>Larus marinus</i>	W	2015
52	mewa siwa	<i>Larus canus</i>	P, W	2008-2021
53	mewa srebrzysta	<i>Larus argentatus</i>	P, W	2010, 2018-2021
54	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	L, P, W	2008-22
55	muchotówka białoszyja	<i>Ficedula albicollis</i>	P	2013, 2016
56	muchotówka mała	<i>Ficedula parva</i>	P	2019
57	muchotówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	L, P	2008, 2015, 2017, 2020-21
58	mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>	P	2021
59	myszołów włochaty	<i>Buteo lagopus</i>	W	2022
60	nurogęś	<i>Mergus merganser</i>	P, W	2016-22
61	oknówka	<i>Delichon urbicum</i>	P	2008-13, 2019-21
62	pełzacz leśny	<i>Certhia familiaris</i>	P	2013, 2020
63	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	L, P, W	2014, 2016, 2018-22
64	perkozek	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	L, P	2015-19
65	piecuszek	<i>Phylloscopus trochilus</i>	P	2009, 2013, 2018-21
66	piegża	<i>Curruca curruca</i>	L	2009, 2016, 2019-21
67	pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	L, P	2009, 2011, 2014, 2018-21
68	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	L	2019-21
69	pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>	L, P	2009, 2016, 2019, 2021
70	pokląska	<i>Saxicola rubetra</i>	P	2011, 2014
71	potrzos	<i>Emberiza schoeniclus</i>	L, P, W	2008-12, 2018-21
72	pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	L, P, W	2012, 2016, 2018-22
73	puszczyk	<i>Strix aluco</i>	P	2020
74	ranuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>	P	2019
75	remiz	<i>Remiz pendulinus</i>	L	2015
76	rokitniczka	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	P	2013, 2017, 2020-21
77	rożeniec	<i>Anas acuta</i>	P, W	2018
78	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	L, P	2008-11, 2019-21

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status	Lata
79	rybitwa białoczelna	<i>Sternula albifrons</i>	P	2011, 2019, 2021
80	rybitwa rzeczna	<i>Sterna hirundo</i>	L, P	2009-2021
81	sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>	P, W	2011-12, 2016
82	słownik rdzawy	<i>Luscinia megarhynchos</i>	L	2020-21
83	słownik szary	<i>Luscinia luscinia</i>	L	2013, 2015, 2018-21
84	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	P, W	2009, 2015, 2018-22
85	sroka	<i>Pica pica</i>	L, P, W	2008-22
86	strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	P, W	2013, 2017, 2018-22
87	szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	L, P, W	2008-09, 2016-22
88	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	L, P, W	2008-22
89	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	P, W	2008-22
90	śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	P	2018, 2021
91	świstun	<i>Mareca penelope</i>	W	2008
92	świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	P	2016, 2021
93	trzciniak	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	L	2008-21
94	trzcinniczek	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	L	2009-21
95	wąsatka	<i>Panurus biarmicus</i>	P	2020
96	wilga	<i>Oriolus oriolus</i>	L, P	2009, 2012, 2019-21
97	wodnik	<i>Rallus aquaticus</i>	P	2019
98	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	L, P, W	2008-22
99	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	L, P, W	2008-2021
100	zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>	L	2012, 2014, 2019-21
101	zielonka	<i>Zaporina parva</i>	P	2016
102	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	L, P, W	2009-21
103	zimirdek	<i>Alcedo atthis</i>	P, W	2016-2022

Podsumowanie

Z danych pochodzących z dotychczasowych inwentaryzacji ptaków lęgowych (Hayatli 2017, Hayatli, Wardecki 2019, Kajzer i in. 2021), Monitoringu Zimujących Ptaków Wodnych oraz obserwacji zebranych w bazie Ornitho.pl, do roku 2022 awifauna Parku Dolinka Służewska była reprezentowana przez 103 gatunki, w tym 43 gatunki lęgowe, 74 gatunki przelotne i zalatujące oraz 53 gatunki zimujące.

3. Materiały i metody

3.1. Założenia metodyczne

Celem niniejszej inwentaryzacji było określenie pełnej listy awifauny Parku Dolinka Służewska w poszczególnych okresach fenologicznych w roku 2022, wraz z podaniem jak najdokładniejszej liczebności poszczególnych gatunków.

Okres zimowania, migracji i dyspersji polęgowej

Liczenia ptaków zimujących (26.02), w trakcie migracji wiosennej (10.03), jesiennej i w okresie letnim (koczowanie i dyspersja – 10.08-22.11, **tab. 6**) prowadzono w trakcie przemarszów (lustracji) obejmujących każdorazowo teren całego parku. Kontrole wykonywano przy odpowiednich warunkach pogodowych, w bezdeszczowe i bezwietrzne dni. W trakcie kontroli notowano wszystkie stwierdzone ptaki z podziałem na gatunek (płeć i wiek jeśli było to możliwe), zapisując dokładną lokalizację poszczególnych obserwacji na przygotowanych wcześniej mapach terenu, z podaniem liczebności i innych szczegółów obserwacji (np. siedzące na drzewach, krzewach, w szuwarach, żerujące na ziemi, na wodzie, przelatujące nad parkiem).

Wszystkie kontrole wykonywano pieszo, ptaki rejestrowano głównie na podstawie stwierdzeń wizualnych, do dokładnej identyfikacji używając lornetki 10x50, niekiedy na podstawie stwierdzeń głosowych.

Okres lęgowy

Prace terenowe w okresie lęgowym prowadzono stosując kombinowaną odmianę metody kartograficznej (Tomiałoć 1980). Przeprowadzono 11 kontroli porannych w okresie 22.03-25.07 oraz jedną wieczorną – 14.04, obejmujących cały obszar parku. Dodatkowo, wykonano 9 kontroli obejmujących wybrane części terenu, głównie w celu wyszukiwania gniazd i kontroli wcześniej znalezionych (**tab. 6**). Kontrole poranne rozpoczynano krótko przed wschodem słońca i kończono przed południem. Wszystkie kontrole wykonywano pieszo, tempo penetracji terenu wynosiło ok. 1,5-2 godz./10 ha. Obserwacje wieczorne prowadzono w godzinach 19:10-20:00. Kontrole wykonywano przy odpowiednich warunkach pogodowych, w bezdeszczowe i bezwietrzne dni. Na przygotowanym planie terenu, podczas każdej kontroli zaznaczano miejsca stwierdzeń śpiewających samców (ze szczególnym naciskiem na wykrycie stwierdzeń równoczesnych), par oraz inne zachowania wskazujące na odbywanie lęgów, np. ptaki z materiałem gniazdowym lub pokarmem dla piskląt. Rejestrowano zarówno stwierdzenia wizualne jak i głosowe. Do wykrycia i oceny liczebności ptaków o aktywności nocnej lub wczesnoporannej, takich jak perkozy, wodnik, kokoszka czy bączek, zastosowano metodę stymulacji głosowej (Dombrowski i in. 1993). W tym celu w dniach 20.05 i 24.06 wykonano kontrole nocne (od 1,5-2 godzin przed wschodem słońca), obejmujące szuwały stawów. Liczebność łyski oceniono na podstawie wyszukiwania gniazd i liczby samic wodzących młode (Chylarecki i in. 2015) a krzyżówki i głowienki na podstawie obserwacji samic i samców przed lęgami, liczby samców w okresie wysiadywania i liczby samic wodzących młode (Keller i in. 1987, Jantarski 2017). Liczbę par lęgowych wrony siwej, kawki, sroki, mazurka, szpaka, grzywacza, kwiczoła, modraszki i pełzacza ogrodowego określono poprzez wyszukiwanie zajętych gniazd. Po wykonaniu wszystkich kontroli, sporządzono mapy gatunkowe i na podstawie ich analizy, zgodnie z wytycznymi opisanymi

przez Tomiałowca (1980), określono lokalizację i liczbę terytoriów odpowiadającym parom lęgowym występującym na terenie parku oraz obliczono zagęszczenie poszczególnych gatunków lęgowych (n par/10 ha) w przeliczeniu na całą powierzchnię parku, a dla gatunków leśnych i szuwarowych także w przeliczeniu na powierzchnię odpowiednich biotopów (zadrzewień i szuwarów). Do określenia struktury dominacyjnej zastosowano kryteria zaproponowane przez Trojana (1975): dominanty – udział w zespole powyżej 5%, subdominanty (2-5%), influenci (1-2%), gatunki akcesoryczne (poniżej 1%). Awifaunę lęgową podzielono na grupy ekologiczne (gniazdowe) według kryteriów zaproponowanych przez Tomiałowca (1970) i obliczono ich udział procentowy w zgrupowaniu.

3.2. Daty kontroli

Tabela 6. Zestawienie dat kontroli terenowych w Parku Dolinka Służewska w roku 2022.

Nr	Data	Rodzaj kontroli	Okres	Wykonawca
1	26 lutego	poranna	zimowanie	Patryk Rowiński
2	10 marca	poranna	przelot wiosenny	Patryk Rowiński
3	22 marca	poranna	lęgowy *	Patryk Rowiński
3a	29 marca	poranna, dodatkowa	lęgowy *	Patryk Rowiński
4	4 kwietnia	poranna	lęgowy *	Patryk Rowiński
4a	8 kwietnia	poranna, dodatkowa	lęgowy *	Patryk Rowiński
4b	11 kwietnia	poranna, dodatkowa	lęgowy *	Patryk Rowiński
5	15 kwietnia	poranna	lęgowy *	Patryk Rowiński
6	14 kwietnia	wieczorna	lęgowy *	Patryk Rowiński
7	27 kwietnia	poranna	lęgowy *	Patryk Rowiński
7a	4 maja	poranna, dodatkowa	lęgowy *	Patryk Rowiński
8	11 maja	poranna	lęgowy *	Patryk Rowiński
8a	16 maja	poranna, dodatkowa	lęgowy *	Patryk Rowiński
8b	18 maja	poranna, dodatkowa	lęgowy *	Patryk Rowiński
9	20 maja	nocna, poranna	lęgowy *	Patryk Rowiński
10	30 maja	poranna	lęgowy	Patryk Rowiński
10a	4 czerwca	poranna, dodatkowa	lęgowy	Patryk Rowiński
11	12 czerwca	poranna	lęgowy	Patryk Rowiński
11a	14 czerwca	poranna, dodatkowa	lęgowy	Patryk Rowiński
12	24 czerwca	nocna, poranna	lęgowy	Patryk Rowiński
13	11 lipca	poranna	lęgowy, dyspersja	Patryk Rowiński
13a	18 lipca	poranna, dodatkowa	lęgowy, dyspersja	Patryk Rowiński
14	25 lipca	poranna	lęgowy, dyspersja	Patryk Rowiński
15	10 sierpnia	poranna	dyspersja	Patryk Rowiński
16	28 sierpnia	poranna	dyspersja	Patryk Rowiński
17	8 września	poranna	przelot jesienny	Patryk Rowiński
18	22 września	poranna	przelot jesienny	Patryk Rowiński
18a	5 października	poranna, dodatkowa	przelot jesienny	Patryk Rowiński
19	10 października	poranna	przelot jesienny	Patryk Rowiński
19a	21 października	poranna, dodatkowa	przelot jesienny	Patryk Rowiński
20	24 października	poranna	przelot jesienny	Patryk Rowiński
21	8 listopada	poranna	przelot jesienny	Patryk Rowiński
22	22 listopada	poranna	przelot jesienny	Patryk Rowiński

* - kontrole obejmujące okres przelotu wiosennego wielu migrantów krótko i długodystansowych. Kontrole nocne – z użyciem stymulacji głosowej (patrz: metody).

3.3. Opracowanie wyników

Do utworzenia map gatunkowych oraz obliczenia powierzchni siedlisk użyto danych z bazy BDOT10k z zasobów GUGiK dostępnej bezpłatnie i możliwej do dowolnego wykorzystania w serwisie www.geoportal.gov.pl oraz Mapy Koron Drzew z zasobów Biura Ochrony Środowiska m. st. Warszawy. Mapy oraz obliczenia wykonano w programie QGIS. Wszystkie obliczenia przytoczone w niniejszym raporcie wykonano w programie Microsoft Excel 2010. Analizy zasięgu terytoriów dokonano w trakcie prac kameralnych, zarówno z wykorzystaniem tradycyjnych map papierowych, na które przenoszono obserwacje po każdej kontroli, jak i w programie QGIS.

4. Wyniki

4.1. Awifauna parku

W okresie od 26 lutego do 22 listopada 2022 roku, podczas 22 kontroli obejmujących obszar całego parku i 11 dodatkowych kontroli wykonanych w wybranych miejscach (**tab. 6**), stwierdzono 98 gatunków ptaków. Łącznie dokonano 4182 obserwacji 8314 osobników (**tab. 7**). Stwierdzone gatunki ptaków należały do 16 rzędów i 38 rodzin. 47 gatunków gniazdowało na terenie parku, 65 gatunków było przelotnych, 17 zalatywało z sąsiednich terenów a 34 gatunki stwierdzono w okresie zimowym.

Tabela 7. Liczba obserwacji i osobników oraz status (L – lęgowy, P – przelotny, Z – zalatujący, W – zimujący) poszczególnych gatunków ptaków stwierdzonych w Parku Dolinka Służewska w roku 2022, w okresie 26.02-22.11. Podana liczba osobników jest w większości przypadków wyższa niż rzeczywistość występujących w parku, gdyż zsumowano często te same osobniki widziane na kolejnych kontrolach. Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status	N obserwacji	N osobników
1	bażant	<i>Phasianus colchicus</i>	Z	5	5
2	bączek	<i>Ixobrychus minutus</i>	L	13	16
3	blotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>	P	1	1
4	bocian biały	<i>Ciconia ciconia</i>	P	1	3
5	bogatka	<i>Parus major</i>	L, P, W	332	688
6	brodziec piskliwy	<i>Actitis hypoleucos</i>	P	1	1
7	cierniówka	<i>Curruca communis</i>	L	45	62
8	czapla siwa	<i>Ardea cinerea</i>	Z	12	12
9	czarnogłówka	<i>Poecile montanus</i>	P	1	2
10	czeczotka	<i>Acanthis flammea</i>	P	56	95
11	czyż	<i>Spinus spinus</i>	P	3	3
12	drożdżik	<i>Turdus iliacus</i>	P	6	38
13	dymówka	<i>Hirundo rustica</i>	P	4	37
14	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	L, W	47	52
15	dzięcioł czarny	<i>Dryocopos martius</i>	Z	1	1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status	N obserwacji	N osobników
16	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	L, W, Z	6	6
17	dzięcioł średni	<i>Dendrocoptes medius</i>	Z	2	2
18	dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	L, W	29	29
19	dzięciołek	<i>Dryobates minor</i>	L, W	11	13
20	dzwonec	<i>Chloris chloris</i>	L, W	4	5
21	gajówka	<i>Sylvia borin</i>	P	2	2
22	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	P, W	75	160
23	gąsiorzek	<i>Lanius collurio</i>	P	1	2
24	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	P	14	21
25	głowienka	<i>Aythya ferina</i>	L, P	13	60
26	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	L, W, Z	27	98
27	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	L, P, W	1	1
28	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	L, P, W	212	314
29	jer	<i>Fringilla montifringilla</i>	P	82	93
30	jerzyk	<i>Apus apus</i>	Z	24	416
31	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	L, P	186	223
32	kawka	<i>Corvus monedula</i>	L, W	74	149
33	kokoszka	<i>Gallinula chlorophus</i>	L	92	110
34	kopciuszek	<i>Phoenicurus ochruros</i>	L, P	9	9
35	kormoran	<i>Phalacrocorax carbo</i>	P	2	100
36	kos	<i>Turdus merula</i>	L, P, W	101	113
37	krętogłów	<i>Jynx torquilla</i>	P	1	1
38	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	Z, W	11	11
39	krzyżodziób świerkowy	<i>Loxia curvirostra</i>	P	1	1
40	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	L, P, W	287	1223
41	kukułka	<i>Cuculus canorus</i>	P	3	3
42	kulczyk	<i>Serinus serinus</i>	P	8	34
43	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	L, P, W	94	141
44	łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>	L, W	27	57
45	łożówka	<i>Acrocephalus palustris</i>	L, P	59	70
46	łyśka	<i>Fulica atra</i>	L, W	39	72
47	mandarynka	<i>Aix galericulata</i>	Z	7	11
48	mazurek	<i>Passer montanus</i>	L, W	167	340
49	mewa siwa	<i>Larus canus</i>	P, W	7	15
50	mewa srebrzysta sensu lato	<i>Larus argentatus sensu lato</i>	Z, W	15	17
51	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	L, P, W	402	699
52	muchotówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	L, P	13	13
53	muchotówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	L, P	16	21
54	mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>	P	4	10
55	myszolów	<i>Buteo buteo</i>	P	1	1
56	nurogęs	<i>Mergus merganser</i>	P, W, Z	11	22
57	oknówka	<i>Delichon urbicum</i>	Z	10	39
58	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	L, W	79	109
59	perkozek	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	P	3	4
60	piecuszek	<i>Phylloscopus trochilus</i>	P	8	9

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status	N obserwacji	N osobników
61	piegża	<i>Curruca curruca</i>	L	56	76
62	pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	L, P	31	32
63	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	L, P	20	23
64	pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>	L, P	6	9
65	pokląskwa	<i>Saxicola rubetra</i>	P	2	10
66	pokrzywnica	<i>Prunella modularis</i>	P	13	48
67	potrzos	<i>Emberiza schoeniclus</i>	L	14	17
68	pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	L, W, Z	17	17
69	ranuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>	L, P	5	26
70	rokitniczka	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	P	5	5
71	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	L, P	47	51
72	rybitwa białoczelna	<i>Sternula albifrons</i>	P	2	4
73	rybitwa rzeczna	<i>Sterna hirundo</i>	P, Z	14	36
74	samotnik	<i>Tringa ochropus</i>	P	1	1
75	sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>	Z	1	1
76	słonka	<i>Scolopax rusticola</i>	P	2	2
77	słownik szary	<i>Luscinia luscinia</i>	L	46	52
78	sosnówka	<i>Periparus ater</i>	P	1	2
79	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	L, P, W	28	41
80	sroka	<i>Pica pica</i>	L, W	78	109
81	strumieniówka	<i>Locustella fluviatilis</i>	P	2	2
82	strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	P, W	23	23
83	szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	L, P, W	35	52
84	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	L, P, W	261	415
85	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	P, W, Z	43	467
86	śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	P	30	41
87	świergotek drzewny	<i>Anthus trivialis</i>	P	8	8
88	świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	P	9	9
89	trzciniak	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	L, P	97	119
90	trzcinniczek	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	L, P	72	94
91	wilga	<i>Oriolus oriolus</i>	L	7	8
92	wodnik	<i>Rallus aquaticus</i>	L, W	17	20
93	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	L, W	341	535
94	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	Z	2	3
95	zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>	L, P	64	74
96	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	L, P, W	1	2
97	zimorodek	<i>Alcedo atthis</i>	P, W	12	13
98	żuraw	<i>Grus grus</i>	P	1	2
Razem				4182	8314

4.2. Awifauna przelotna i ptaki zalatujące

W okresie migracji wiosennej (10.03-20.05) oraz jesiennej (8.09-22.11) stwierdzono występowanie 65 gatunków, które uznano za przelotne. Grupę migrantów wiosennych stworzyło 54 gatunki, migrantów jesiennych 39 gatunków, w tym 28 gatunków migrantów stwierdzano zarówno w trakcie przelotu wiosennego jak i jesiennego. Stwierdzono także 17 gatunków ptaków zalatujących z terenów sąsiednich (**tab. 8**). W okresie dyspersji polęgowej (koczowania), pokrywającym się częściowo z okresem lęgowym niektórych, późno przystępujących do lęgów gatunków (11.07-28.08) stwierdzano łącznie 53 gatunki, spośród których większość (37 gatunków) stanowiły ptaki gniazdujące na terenie parku, pozostałymi były ptaki zalatujące (8 gatunków) i przelotne (7 gatunków).

Tabela 8. Status i liczebność poszczególnych gatunków ptaków przelotnych i zalatujących, stwierdzonych na terenie Parku Dolinka Służewska w roku 2022 w okresach migracji wiosennej, jesiennej i w okresie dyspersji. Status: PW – migrant wiosenny, PJ – migrant jesienny, Z – gatunek zalatujący. Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status	Liczebność
1	bażant	<i>Phasianus colchicus</i>	Z	1
2	błotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>	PW	1
3	bocian biały	<i>Ciconia ciconia</i>	PW	3
4	bogatka	<i>Parus major</i>	PW, PJ	25-61
5	brodziec piskliwy	<i>Actitis hypoleucos</i>	PW	1
6	czapla siwa	<i>Ardea cinerea</i>	Z	1
7	czarnogłówka	<i>Poecile montanus</i>	PW	2
8	czeczotka	<i>Acanthis flammea</i>	PJ	2
9	czyż	<i>Spinus spinus</i>	PW, PJ	2-15
10	drożdżik	<i>Turdus iliacus</i>	PW, PJ	4-18
11	dymówka	<i>Hirundo rustica</i>	PW, PJ	1-32
12	dzięcioł czarny	<i>Dryocopos martius</i>	Z	1
13	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	Z	1
14	dzięcioł średni	<i>Dendrocoptes medius</i>	Z	1
15	gajówka	<i>Sylvia borin</i>	PW	2
16	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	PW, PJ	1-31
17	gąsiorek	<i>Lanius collurio</i>	PW	2
18	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	PW	2
19	głowienka	<i>Aythya ferina</i>	PW	2-19
20	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	Z	3-15
21	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	PJ	1-3
22	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	PW, PJ	5-45
23	jer	<i>Fringilla montifringilla</i>	PJ	1
24	jerzyk	<i>Apus apus</i>	Z	do 100
25	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	PW, PJ	1-7
26	kopciuszek	<i>Phoenicurus ochruros</i>	PW	1-3
27	kormoran	<i>Phalacrocorax carbo</i>	PJ	100
28	kos	<i>Turdus merula</i>	PJ	2-8
29	krętogłów	<i>Jynx torquilla</i>	PW	1
30	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	Z	1
31	krzyżodziób świerkowy	<i>Loxia curvirostra</i>	PW	1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status	Liczebność
32	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	PW, PJ	53-91
33	kukułka	<i>Cuculus canorus</i>	PW	1-2
34	kulczyk	<i>Serinus serinus</i>	PW, PJ	1
35	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	PW, PJ	1-3
36	łożówka	<i>Acrocephalus palustris</i>	PW	3-5
37	mandarynka	<i>Aix galericulata</i>	Z	1-3
38	mewa siwa	<i>Larus canus</i>	PW, PJ	3-9
39	mewa srebrzysta sensu lato	<i>Larus argentatus sensu lato</i>	Z	1-2
40	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	PW, PJ	25-57
41	muchotłówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	PW, PJ	1-2
42	muchotłówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	PW, PJ	1-5
43	mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>	PW, PJ	1-6
44	myszołów	<i>Buteo buteo</i>	PW	1
45	nurogęs	<i>Mergus merganser</i>	PW, Z	1-4
46	oknówka	<i>Delichon urbicum</i>	Z	3-11
47	perkozek	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	PJ	1-2
48	piecuszek	<i>Phylloscopus trochilus</i>	PW	1-4
49	pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	PW, PJ	2-6
50	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	PW	2-4
51	pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>	PW	1
52	pokląska	<i>Saxicola rubetra</i>	PW	10
53	pokrzywnica	<i>Prunella modularis</i>	PW, PJ	2-37
54	pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	Z	1-2
55	ranuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>	PJ	3-11
56	rokitniczka	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	PW	1-4
57	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	PW, PJ	2-14
58	rybitwa białoczelna	<i>Sternula albifrons</i>	PW	2
59	rybitwa rzeczna	<i>Sterna hirundo</i>	PW, Z	1-14
60	samotnik	<i>Tringa ochropus</i>	PJ	1
61	sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>	Z	1
62	słonka	<i>Scolopax rusticola</i>	PW	1
63	sosnówka	<i>Periparus ater</i>	PJ	2
64	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	PW, PJ	2-11
65	strumieniówka	<i>Locustella fluviatilis</i>	PW	1
66	strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	PW, PJ	1-5
67	szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	PW, PJ	4-12
68	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	PJ	6-26
69	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	PW, PJ, Z	9-91
70	śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	PW, PJ	2-10
71	świergotek drzewny	<i>Anthus trivialis</i>	PW, PJ	1-2
72	świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	PW, PJ	1-3
73	trzciniak	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	PW	3-5
74	trzcinniczek	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	PW, PJ	3-5
75	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	Z	3
76	zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>	PJ	1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status	Liczebność
77	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	PW, PJ	1-4
78	zimorodek	<i>Alcedo atthis</i>	PW, PJ	1-3
79	żuraw	<i>Grus grus</i>	PW	2

4.3. Ptaki zimujące

W okresie zimowania wykonano tylko jedną kontrolę terenową (26.02), dlatego lista ptaków zimujących w parku w 2022 roku nie jest kompletna (**tab. 9**). Stwierdzono wówczas 34 gatunki ptaków w łącznej liczebności 391 osobników (zagęszczenie 78 os./10 ha).

Tabela 9. Liczebność poszczególnych gatunków ptaków zimujących na terenie Parku Dolinka Służewska 26 lutego 2022. Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczebność
1	bogatka	<i>Parus major</i>	51
2	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	2
3	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	1
4	dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	2
5	dzięciołek	<i>Dryobates minor</i>	1
6	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	6
7	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	3
8	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	2
9	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	5
10	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	1
11	kawka	<i>Corvus monedula</i>	6
12	kos	<i>Turdus merula</i>	2
13	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	1
14	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	57
15	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	17
16	łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>	2
17	łyśka	<i>Fulica atra</i>	5
18	mazurek	<i>Passer montanus</i>	28
19	mewa siwa	<i>Larus canus</i>	3
20	mewa srebrzysta sensu lato	<i>Larus argentatus sensu lato</i>	1
21	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	26
22	nurogęś	<i>Mergus merganser</i>	3
23	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	3
24	pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	1
25	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	6
26	sroka	<i>Pica pica</i>	4
27	strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	3
28	szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	5
29	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	17
30	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	46

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Liczebność
31	wodnik	<i>Rallus aquaticus</i>	1
32	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	78
33	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	1
34	zimirdek	<i>Alcedo atthis</i>	1

4.4. Awifauna lęgowa

W roku 2022, w okresie lęgowym (22.03-25.07) na terenie parku Dolinka Służewska stwierdzono obecność 87 gatunków ptaków, 47 z nich uznano za lęgowe lub prawdopodobnie lęgowe (**tab. 10**). Dla gatunków lęgowych określono kategorię lęgowości (wg. Wilk 2016): kat. C (gniazdowanie pewne) – 38 gatunków, kat. B (gniazdowanie prawdopodobne) – 7 gatunków, kat. A (gniazdowanie możliwe) – 2 gatunki. Stwierdzone ptaki niełęgowe (40 gatunków) w większości były przelotnymi (23 gatunki), zalatującymi (13) lub jedynie incydentalnie przelatującymi nad parkiem (4).

Ogólne zagęszczenie całego zespołu ptaków lęgowych wynosiło 81 par/10 ha. Dokładne dane dotyczące liczebności, zagęszczenia i udziału procentowego poszczególnych gatunków zostały przedstawione w **tabeli 10**.

Grupa dominantów w zespole ptaków lęgowych Dolinki Służewskiej stanowiła 52,7% wszystkich par, należało do niej 6 gatunków: szpak, mazurek, wrona siwa, modraszka, grzywacz i krzyżówka. Największy udział w tej grupie wykazywał szpak (16,0%), mazurek oraz wrona siwa (po 8,6%). Grupę subdominantów tworzyło 8 gatunków (kwiczoł, kapturka, bogatka, trzcinniczek, kawka, łożówka, trzcinia i zaganiacz), łączny udział tej grupy w zespole lęgowym wynosił 27,3%. Grupę influentów tworzyło 10 gatunków o łącznym udziale 13,5% a gatunków akcesorycznych – 23, o łącznym udziale 6,5%.

Spośród grup ekologicznych (gniazdowych) największy udział w zespole lęgowym wykazywały dziuplaki – 43%, głównie za sprawą licznie gniazdujących szpaków, mazurków i modraszek, a najmniejszy gatunki zakładające gniazda na drzewach i krzewach powyżej 1,5 m wysokości – 27%. Ptaki gniazdujące na ziemi i w roślinności poniżej 1,5 m stanowiły 30% zespołu, głównie za sprawą licznie gniazdujących gatunków szuwarowych (trzciniak, trzcinniczek, łożówka, chruściele, bączek, potrzos) i pokrzewek zakładających gniazda w niskich krzewach. Do ptaków gniazdujących bezpośrednio na ziemi należały jedynie słowik szary i rudzik (łącznie 5-6 par). Brak było gatunków krajobrazu rolniczego, związanych z terenami otwartymi jak pola czy łąki. Gatunki ściśle związane ze środowiskiem wodnym (blaszkodziobe, chruściele, bączek, trzciniak, trzcinniczek) stanowiły 16,5% całego zespołu.

Tabela 10. Kategoria lęgowości, liczba par lęgowych, zagęszczenie i udział w zespole (dominacja) ptaków lęgowych stwierdzonych w Parku Dolinka Służewska w roku 2022; K – kategoria lęgowości, N – liczba par (terytoriów); Z – zagęszczenie [n par/10ha] na powierzchnię całego parku; D – dominacja [%]. Pogrubioną czcionką zaznaczono gatunki stanowiące grupę dominantów. Uszeregowano wg. malejącej liczebności.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	K	N	Z	D
1	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	C	65	13	16
2	mazurek	<i>Passer montanus</i>	C	35	7	8,6
3	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	C	35	7	8,6
4	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	C	29	5,8	7,2

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	K	N	Z	D
5	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	C	27	5,4	6,7
6	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	C	20-25	4,5	5,6
7	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	C	20	4	4,9
8	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	C	17	3,4	4,2
9	bogatka	<i>Parus major</i>	C	16-16,5	3,2	3,9
10	trzcinniczek	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	C	15	3	3,7
11	kawka	<i>Corvus monedula</i>	C	12	2,4	2,9
12	łozówka	<i>Acrocephalus palustris</i>	C	11	2,2	2,7
13	trzciniak	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	C	10	2	2,4
14	zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>	C	9,5	1,9	2,3
15	kokoszka	<i>Gallinula chloropus</i>	C	7	1,4	1,7
16	piegża	<i>Curruca curruca</i>	C	6-6,5	1,3	1,6
17	cierniówka	<i>Curruca communis</i>	C	6	1,2	1,5
18	łyska	<i>Fulica atra</i>	C	5-6	1,1	1,3
19	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	C	5-6	1,1	1,3
20	kos	<i>Turdus merula</i>	C	5	1	1,2
21	słownik szary	<i>Luscinia luscinia</i>	C	5	1	1,2
22	sroka	<i>Pica pica</i>	C	5	1	1,2
23	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	C	5	1	1,2
24	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	C	4-4,5	0,8	1
25	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	C	3	0,6	0,7
26	bączek	<i>Ixobrychus minutus</i>	C	2-3	0,5	0,6
27	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	C	2	0,4	0,5
28	szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	C	2	0,4	0,5
29	muchotłówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	B	2	0,4	0,5
30	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	C	1,5	0,3	0,4
31	potrzos	<i>Emberiza schoeniclus</i>	C	1-2	0,3	0,4
32	pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	B	1-2	0,3	0,4
33	dzięciołek	<i>Dryobates minor</i>	C	1-1,5	0,3	0,4
34	głowienka	<i>Aythya ferina</i>	B	1	0,2	0,2
35	pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>	C	1	0,2	0,2
36	muchotłówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	B	1	0,2	0,2
37	łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>	C	1	0,2	0,2
38	wilga	<i>Oriolus oriolus</i>	C	1	0,2	0,2
39	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	B	1	0,2	0,2
40	dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	C	1	0,2	0,2
41	wodnik	<i>Rallus aquaticus</i>	C	1	0,2	0,2
42	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	B	0-1	0,1	0,1
43	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	B	0-1	0,1	0,1
44	kopciuszek	<i>Phoenicurus ochruros</i>	C	+	-	-
45	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	A	+	-	-
46	raniuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>	C	+	-	-
47	pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	A	+	-	-
łącznie				398-412	81	100

Odnaleziono łącznie 315 czynnych gniazd oraz obserwowano 122 rodziny (**tab. 11**). W przypadku wrony siwej, modraszki, kwiczoła, mazurka, pęczacza ogrodowego i wodnika, liczba znalezionych gniazd (lub rodzin) jest wyższa niż liczba par lęgowych, gdyż uwzględnia gniazda (rodziny) z powtarzanych lub drugich lęgów niektórych par w innych lokalizacjach.

Gniazda podzielono na 5 kategorii umiejscowienia (w nawiasie podano symbole zastosowane w zbiorczej bazie .xlsx oraz na mapach): budki (**bud**), dziuple (**dz**), budynki (**dom**), drzewa i wysokie krzewy (**drz**) i inne (**inne**) – jak gniazda naziemne, na wodzie (wyspach), w szuwarach, ziołoroślach, w niskich krzewach i niszach pod wiaduktami. Spośród 315 znalezionych gniazd, 103 zbudowane były na drzewach i wysokich krzewach (wrona siwa, sroka, kwiczoł, grzywacz, wilga, zięba, zaganiacz, szczygieł, dzwonek), 63 znajdowały się w naturalnych dziuplach (bogotka, modraszka, pęczacz ogrodowy, szpak, dzięcioł białoszy, dz. duży, dz. zielony, dzięciołek, krzyżówka, mazurek, pleszka), 102 – w budkach lęgowych (kawka, bogotka, modraszka, mazurek, szpak), 2 w budynkach (mazurek, pliszka siwa), a 45 sklasyfikowano jako inne (były to gniazda łabędzia niemego, łyski, kosa, trzciniaka, trzcinniczka, łozówki, kapturki, cierniówki, piegży, słowika szarego, potrzosa i gołębia miejskiego).

Tabela 11. Liczba znalezionych gniazd poszczególnych gatunków ptaków lęgowych oraz liczba obserwowanych rodzin (bez podanej liczebności osobników, każda rodzina składała się z min. 1 os. dorosłego i 1 os. młodego) w Parku Dolinka Służewska w roku 2022. Przedstawiono wszystkie gniazdujące w parku ptaki. Gatunki uszeregowano malejąco wg liczby gniazd, następnie wg nazwy polskiej.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Gniazda	Rodziny
1	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	65	-
2	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	36	1
3	mazurek	<i>Passer montanus</i>	36	-
4	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	30	18
5	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	27	-
6	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	22	1
7	bogotka	<i>Parus major</i>	14	16
8	kawka	<i>Corvus monedula</i>	12	-
9	zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>	9	2
10	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	8	12
11	kos	<i>Turdus merula</i>	6	-
12	pęczacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	6	3
13	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	5	-
14	piegża	<i>Curruca curruca</i>	5	5
15	sroka	<i>Pica pica</i>	5	2
16	cierniówka	<i>Curruca communis</i>	4	5
17	łyska	<i>Fulica atra</i>	3	4
18	trzcinniczek	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	4	9
19	słownik szary	<i>Luscinia luscinia</i>	2	2
20	trzciniak	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	2	6
21	dzięcioł białoszy	<i>Dendrocopos syriacus</i>	1	-
22	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	1	-
23	dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	1	1
24	dzięciołek	<i>Dryobates minor</i>	1	1
25	dzwonek	<i>Chloris chloris</i>	1	2
26	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	1	13

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Gniazda	Rodziny
27	łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>	1	1
28	łozówka	<i>Acrocephalus palustris</i>	1	4
29	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	1	1
30	pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>	1	1
31	potrzos	<i>Emberiza schoeniclus</i>	1	1
32	szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	1	-
33	wilga	<i>Oriolus oriolus</i>	1	-
34	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	1	1
35	bączek	<i>Ixobrychus minutus</i>	-	2
36	głowienka	<i>Aythya ferina</i>	-	-
37	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	-	-
38	kokoszka	<i>Gallinula chloropus</i>	-	5
39	kopciuszek	<i>Phoenicurus ochruros</i>	-	-
40	muchotówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	-	-
41	muchotówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	-	-
42	pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	-	-
43	pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	-	-
44	raniuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>	-	1
45	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	-	-
46	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	-	-
47	wodnik	<i>Rallus aquaticus</i>	-	2
łącznie			315	122

Na 128 zainstalowanych w parku budek lęgowych zajętych w roku 2022 było 97 (76%). W sumie znaleziono w nich 102 gniazda, gdyż w pięciu budkach ptaki przystąpiły do powtórnych lęgów. Największą zajętość stwierdzono w przypadku budek typu B (94%), zasiedlanych głównie przez szpaki i nielicznie bogatki. 78% budek typu A zajętych było głównie przez mazurki, rzadziej bogatki i sporadycznie modraszki. Budki typu D (54%) zajmowały głównie kawki, rzadziej szpaki i jedna para bogatek. Jedną z czterech budek typu E zajęły kawki, podobnie w przypadku budek typu J na budynku Służewskiego Domu Kultury jedną zajęły szpaki. W jedynej budce typu M na Służewskim Domu Kultury gniazdowały mazurki.

Przegląd gatunków

Poniższy przegląd zawiera wszystkie gatunki ptaków obserwowane podczas kontroli terenowych, na terenie parku Dolinka Służewska oraz przelatujące nad terenem w okresie lęgowym (22.03-25.07). Dla każdego gatunku określono status: **L** – lęgowy lub **NL** – nilegowy, kategorię lęgowości (w nawiasie) dla gatunków lęgowych (wg. Wilk 2016): **A** – gniazdowanie możliwe; **B** – gniazdowanie prawdopodobne; **C** – gniazdowanie pewne oraz liczebność populacji lęgowej (par) lub „+” – gdy niemożliwe było oszacowanie wielkości populacji lęgowej. Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Bażant *Phasianus colchicus* – NL

Dwukrotnie (22.03 i 15.04) słyszano odzywające się głosem godowym samce w zadrzewieniu przylegającym do powierzchni od północy przy ul. Puławskiej. Dodatkowo, samiec (odzywający się głosem godowym) widziany był 27.04 w starym sadzie w centralnej części parku.

Bączek *Ixobrychus minutus* – L (C) – 2-3 pary

Na stawie nr 6, 20.05 słyszano odzywającego się głosem godowym samca i w tym samym miejscu 11.07 zwabiono samca, który zaniepokojony latał nisko nad szuwarem. Obserwacje te świadczą o prawdopodobnym gniazdowaniu bączków na stawie nr 6. Pewne gniazdowanie dwóch par stwierdzono na Zalewie Służewieckim, gdzie kilkakrotnie od 4.06 obserwowano wokalizujące samce (**zdj. 18**), w tym widziano konflikt dwóch samców (18.07). Później (25.07) obserwowano dorosłe ptaki latające z pokarmem w dwa różne miejsca na jednej z porośniętych szuwarem wysp na stawie. W jednym z nich karmiły nielotne jeszcze podloty, niezgrabnie poruszające się po trzcinach. 10.08 obserwowano na Zalewie Służewieckim co najmniej 4 dobrze latające już młode.

Zdj. 18. Samiec bączka (fot. Patryk Rowiński).

Błotniak stawowy *Circus aeruginosus* – NL

15.04 widziano samicę przelatującą nisko nad parkiem.

Bocian biały *Ciconia ciconia* – NL

4.04 trzy osobniki przelatywały nisko nad centralną częścią parku.

Bogatka *Parus major* – L (C) – 16-16,5 par

Gniazdowała w całym parku, najliczniej w zadrzewieniach. W odróżnieniu od modraszki, spośród znalezionych 14 gniazd, 8 (57%) znajdowało się w budkach (5 budki typu A, 2 – typu B, 1 – typu D), pozostałe 6 (43%) w dziuplach (**zdj. 19**), w tym 4 w jabłoniach, po jednym w jesionie i lipie. Średnia wysokość dziupli lęgowych wynosiła 2,3 m (0,8-3,5 m). Ptaki stwierdzano podczas wszystkich kontroli, pierwszą rodzinę z podlotami widziano 30.05.

Zdj. 19. Bogatki w gnieździe (fot. Patryk Rowiński).

Brodziec piskliwy *Actitis hypoleucos* – NL

16.05 jeden osobnik żerował na brzegach Zalewu Służewieckiego.

Ciemiówka *Curruca communis* – L (C) – 6 par

Gniazdowała w miejscach z gęstą roślinnością zielną i na skrajach szuwarów we wschodniej i centralnej części parku. Znaleziono 4 gniazda z pisklętami (**zdj. 20**), w dwóch terytoriach widziano rodziny

z podlotami. Śpiewające samce stwierdzano od 27.04 do 11.07, a żerujące ptaki do końca sezonu lęgowego.

Zdj. 20. Młode cierniówki w gnieździe (fot. Patryk Rowiński).

Czapla siwa *Ardea cinerea* – NL

Od 15.04 do końca sezonu lęgowego widziano pojedyncze osobniki przelatujące nisko nad parkiem (wzdłuż potoku) oraz żerujące na skraju szuwarów Zalewu Służewieckiego oraz stawów nr 7, 8 i 12.

Czarnogłówka *Poecile montanus* – NL

Dwa osobniki żerowały na sośnie 14.06 w centralnej części parku.

Droździk *Turdus iliacus* – NL

4.04 i 27.04 obserwowano 4-6 osobników żerujących w zadrzewieniach centralnej i wschodniej części parku.

Dzięciołek *Dryobates minor* – L (C) – 1-1,5 pary

Pod koniec kwietnia ptaki wykuły dziuplę kikucie wierzby (13 m) w zadrzewieniu wierzbowym w centralnej części parku (suchy staw nr 1). Do lęgu jednak nie doszło lub wystąpiła strata na jego wczesnym etapie. Jednakże, 12 i 24.06 obserwowano w pobliżu tego miejsca rodzinę z lotnymi młodymi, co świadczy o gniazdowaniu dzięciołków w okolicy (prawdopodobnie w pobliżu parku). O obecności drugiej pary świadczą obserwacje we wschodniej części parku, gdzie 22.03 obserwowano

konflikt dwóch samców oraz dwukrotnie (27.04 i 11.05) widziano bębniące osobniki w zadrzewieniu topolowym.

Dzięcioł białoszyi *Dendrocopos syriacus* – L (C) – 1,5 pary

18.05 znaleziono dziuplę z małymi pisklętami w martwym konarze jabłoni (2,5 m) w kępie krzewów we wschodniej części parku, lęg zakończył się sukcesem (**zdj. 21**), młode opuściły dziuplę w połowie czerwca. Ta sama para wykuła wcześniej dziuplę w pobliżu, w zamierającym konarze topoli (20 m), jednak nie stwierdzono w niej lęgu. Ptaki z drugiej pary obserwowano regularnie w okresie od 4.04 do 11.07 w zadrzewieniach grądowych i wierzbowych w pobliżu Służewskiego Domu Kultury. W tym miejscu dziupli jednak nie znaleziono, prawdopodobnie para ta gniazdowała poza parkiem.

Zdj. 21. Wyglądający z dziupli młody dzięcioł białoszyi (fot. Patryk Rowiński).

Dzięcioł duży *Dendrocopos major* – L (B) – 1 para

11.05 w zadrzewieniu wierzbowym w centralnej części parku (suchy staw nr 1) samiec kończył wykuwać dziuplę (wierzba, 7 m). Do lęgu prawdopodobnie nie doszło (lub nastąpiła strata na wczesnym etapie), gdyż dziuplę przejęły szpaki, 20.05 widziano ptaki wchodzące do dziupli, w której później wyprowadziły lęg. Dorosłe dzięcioły duże obserwowano w tej części parku jeszcze dwukrotnie (24.06 i 25.07).

Dzięcioł zielony *Picus viridis* – L (C) – 1 para

W pierwszej połowie kwietnia para wykuła dziuplę w robinii (na 8 m) we wschodniej części parku, ptaki były kilkakrotnie obserwowane w tym miejscu. Do lęgu w tej dziupli prawdopodobnie nie doszło (lub wystąpiła strata na wczesnym etapie lęgu). Jednakże, 4.06 obserwowano samca karmiącego

podlota (już lotnego) w centralnej części parku. Ptaki prawdopodobnie gniazdowały poza granicami parku, lecz regularnie były tu obserwowane w trakcie żerowania.

Dzwoniec *Chloris chloris* – L (C) – 4-4,5 pary

Terytoria lęgowe obejmowały zadrzewienia w centralnej i zachodniej części parku. 14.04 i 16.05 widziano samice zbierające materiał gniazdowy, a 12.06 stwierdzono rodzinę z podlotami w zadrzewieniu topolowym. Dzwonice były obecne w parku przez cały okres lęgowy.

Dymówka *Hirundo rustica* – NL

Przelatujące nisko nad parkiem 1-3 osobniki widziano 27.04, 11.05 i 20.05.

Gajówka *Sylvia borin* – NL

11.05 słyszano śpiewającego samca w dwóch nieodległych miejscach w centralnej części parku.

Gawron *Corvus frugilegus* – NL

22.03 obserwowano jednego osobnika żerującego na trawniku.

Gąsiorek *Lanius collurio* – NL

20.05 obserwowano parę na skraju zadrzewienia wierzbowego w centralnej części parku. Samica zachowywała się tak, jakby poszukiwała miejsca na założenie gniazda, do lęgu jednak nie doszło.

Gil *Pyrrhula pyrrhula* – NL

Parę ptaków stwierdzono 22.03 w zadrzewieniu topolowym.

Głowienka *Aythya ferina* – L (B) – 1 para

Ptaki obserwowano na Zalewie Służewieckim (**zdj. 22**) w okresie od 22.03 do 4.06. Do 11.05 widziano od 6 do 19 osobników podczas kolejnych kontroli. Największe stado 10 samców i 9 samic stwierdzono podczas kontroli 8.04, wśród których prawdopodobnie większość stanowiły ptaki przelotne. Od 15.04 widziano mniejsze grupy złożone maksymalnie z 8 samców i 3 samic (11.05), lub pojedyncze pary (27.04 i 20.05). Po raz ostatni widziano pojedynczego samca 4.06. Jeżeli dochodziło do lęgów głowiek, to jednak nie zakończyły się one sukcesem, nie obserwowano bowiem samic wodzących młode.

Zdj. 22. Samce głowińki na Zalewie Służewieckim (fot. Patryk Rowiński).

Gołąb miejski *Columba livia forma urbana* – L (C) – 5 par

Gniazda znajdowały się w niszach pod wiaduktem ul. Puławskiej (4) oraz pod mostkiem ul. Rzymowskiego, nad Potokiem Służewieckim (1). W trakcie sezonu w gniazdach widziano wysiadujące samice oraz pisklęta. Małe grupy do 10 osobników żerowały najczęściej na brzegach Zalewu Służewieckiego i na brzegach potoku w okolicach miejsc gniazdowania.

Grubodziób *Coccothraustes coccothraustes* – L (B) – 0-1 para

1-2 osobniki stwierdzano od 22.03 do 12.06. W kwietniu w zadrzewieniu topolowym widziano trzykrotnie śpiewającego samca i parę, co może świadczyć o próbie gniazdowania, jednak zachowań potwierdzających pewny lęg nie obserwowano.

Grzywacz *Columba palumbus* – L (C) – 27 par

Ptaki stwierdzano podczas wszystkich kontroli. Gniazdował w całym parku, wykazując największe zagęszczenie w zadrzewieniach a także w kępach krzewów. Znaleziono 27 gniazd w 20 terytoriach, w większości z nich lęgi kończyły się niepowodzeniem (prawdopodobnie z powodu drapieżnictwa wron). Gniazda znajdowały się na średniej wysokości 6 m (2-13 m), na różnych gatunkach drzew i krzewów: wierzba (4), śliwa (4), lipa (4), klon jesionolistny (3), wiśnia (3), jabłoń (2), bez czarny (2), topola (2) oraz grusza, głóg i sosna (po 1).

Jerzyk *Apus apus* – NL

Od połowy maja do końca okresu lęgowego obserwowano jerzyki latające (polujące) nad parkiem. Łącznie do około 100 osobników było regularnie obserwowanych we wszystkich częściach parku, były to najprawdopodobniej ptaki gniazdujące na terenie przylegających do parku osiedli mieszkaniowych. W czerwcu regularnie widywano do 30 osobników nad Zalewem Służewieckim pijących wodę.

Kapturka *Sylvia atricapilla* – L (C) – 17 par

Gniazdowała w całym parku, terytoria lęgowe obejmowały głównie zadrzewienia z gęstym podszytem i zakrzaczenia. Znaleziono 8 gniazd (**zdj. 23**), zbudowanych w gęstych krzewach lub ziołoroślach (wierzba, wiśnia, tawuła, śnieguliczka, rdestowiec, pokrzywy, trzciny), w 7 terytoriach widziano rodziny z karmionymi przez dorosłe podlotami. Śpiewające samce stwierdzano od 8.04 do końca sezonu lęgowego, najczęściej (23) odnotowano 27.04, spośród których część była z pewnością przelotnych.

Zdj. 23. Kilkundniowe pisklęta kapturki (fot. Patryk Rowiński).

Kawka *Corvus monedula* – L (C) – 12 par

Kawki zasiedliły 11 (39%) z 28 dostępnych w parku budek lęgowych typu D, jedna para gniazdowała w budce typu E, nie stwierdzono lęgów w dziuplach. Budki były rozwieszone głównie w centralnej i wschodniej części parku, w zadrzewieniach grądowych i topolowych. We wszystkich lęgach stwierdzono obecność piskląt. Przez cały sezon lęgowy obserwowano ptaki żerujące na trawnikach.

Kokoszka *Gallinula chloropus* – L (C) – 7 par

Stwierdzana podczas wszystkich kontroli. Zasiadła wszystkie stawy wypełnione wodą. W większości miejsc obserwowano rodziny z młodymi w różnym wieku, najwcześniej 4.06 na stawie nr 7, z czterema świeżo wyklutymi pisklętami.

Kopciuszek *Phoenicurus ochruros* – L (C) – „+”

Od 27.04 do 24.06 regularnie obserwowano śpiewającego lub zaniepokojonego samca przy granicy powierzchni w zachodniej części parku, gdzie 20.05 widziano go zbierającego pokarm na terenie parku, przelatującego później za budynek poza powierzchnią. 11.04 stwierdzono prawdopodobnie przelotne ptaki w trzech miejscach centralnej i wschodniej części parku.

Kos *Tudrus merula* – L (C) – 5 par

Gniazdował w zadrzewieniach centralnej i wschodniej części parku, w miejscach z bujnym podszytem lub na skraju szuwarów. Znalaziono 6 gniazd z jajami lub pisklętami w trzech terytoriach (część lęgów powtarzanych po stracie), na gałęziach lub konarach leżących w trzcinach (3), w bzie czarnym, wierzbie i rdestowcu (po 1). Wszystkie znajdowały się na wysokości do 1,5 nad ziemią (wodą). Ptaki były obserwowane przez cały okres lęgowy.

Zdj. 24. Gniazdo kosa z pełnym zniesieniem (fot. Patryk Rowiński).

Krętogłów *Jynx torquilla* – NL

15.04 widziano osobnika żerującego na skraju zakrzaczeń i trawnika w centralnej części parku.

Krogulec *Accipiter nisus* – NL

Trzykrotnie (30.03, 11.04 i 15.04) widziano pojedyncze osobniki przelatujące nad parkiem (w tym samicę z upolowaną zdobyczą) i raz samca polującego w zakrzaczeniach w centralnej części parku (4.06).

Krzyżodziób świerkowy *Loxia curvirostra* – NL

Jednego osobnika widziano 4.06 w centralnej części parku.

Krzyżówka *Anas platyrhynchos* – L (C) – 20-25 par

Gniazdowały na wszystkich zbiornikach wypełnionych wodą (Zalew Służewiecki, stawy nr 5-9, 11 i 12), na każdym obserwowano samice wodzące młode. Najwięcej stanowisk lęgowych (5-6) wykryto na stawach nr 7 i 12. Pierwszą rodzinę ze świeżo wykłutymi pisklętami obserwowano 27.04 na stawie nr 6. Krzyżówki gniazdowały głównie w gęstej roślinności szuwarowej przy brzegach stawów, jednakże jedno gniazdo znajdowało się w dziupli w topoli na wysokości 6,5 m przy stawie nr 7.

Kukułka *Cuculus canorus* – NL

Dwukrotnie (20.05 i 30.05) stwierdzono samca odzywającego się głosem godowym. 30.05 w zadrzewieniu topolowym obserwowano samicę.

Kulczyk *Serinus serinus* – NL

20.05 jeden samiec przelatywał nisko nad parkiem.

Kwiczół *Turdus pilaris* – L (C) – 20 par

Rewiry lęgowe skupiały się głównie w dwóch zadrzewieniach centralnej części parku, topolowym i grądowym, gdzie ptaki tworzyły półkolonie (zakładając gniazda często na sąsiednich drzewach), dwie pary zasiedlały także zachodnią część. Znalezione 22 gniazda w 21 terytoriach, w trakcie budowy, wysiadywania lub karmienia piskląt, zlokalizowane w rozwidleniach konarów lub gałęzi na różnych gatunkach drzew (topola i klon jesionolistny – po 5, klon pospolity – 4, lipa i dąb – po 3, śliwa i buk – po 1), na średniej wysokości 9,5 m (4-18 m). Pierwsze podloty obserwowano 20.05, a ptaki stwierdzano przez cały sezon lęgowy.

Łabędź niemy *Cygnus olor* – L (C) – 1 para

Gniazdował na Zalewie Służewieckim. Gniazdo znajdowało się na jednej z wysp porośniętych szuwarem, w okresie od 11.04 do 20.05 wielokrotnie obserwowano wysiadującą samicę i samca żerującego w pobliżu. W końcu maja wykłuły się 3 pisklęta, ale 4.06 obserwowano dorosłe wodzące już tylko 2 młode w puchu. Rodzinę ptaków z dwoma młodymi obserwowano na tym samym stawie do końca okresu lęgowego.

Łozówka *Acrocephalus palustris* – L (C) – 11 par

Terytoria lęgowe zlokalizowane były na skraju szuwarów stawów we wschodniej i centralnej części parku (8) oraz w bujnej roślinności (zioloroślach) na brzegach potoku (3). 24.06 znaleziono gniazdo z pięcioma opierzonymi pisklętami (**zdj. 25**) na skraju szuwaru suchego stawu nr 2, a 11.07 widziano rodziny z podlotami w trzech różnych terytoriach. Łozówki stwierdzano od 20.05 do końca okresu lęgowego. W okresie od 30.05 do 12.06 w całym parku słyszano łącznie 12-14 śpiewających samców, z których część była z pewnością przelotnych.

Zdj. 25. Wyrośnięte pisklęta łozówki (fot. Patryk Rowiński).

Łyska *Fulica atra* – L (C) – 5-6 par

Ptaki obserwowano przez cały okres lęgowy na wszystkich stawach wypełnionych wodą. Znaleziono 4 gniazda (**zdj. 26**) w dwóch terytoriach (jedna para na stawie nr 12 dwukrotnie powtarzała lęgi po stratach). Od 27.04 do końca okresu lęgowego na większości stawów widziano rodziny z pisklętami w różnym wieku.

Zdj. 26. Łyska na gnieździe (fot. Patryk Rowiński).

Mandarynka *Aix galericulata* – NL

Trzykrotnie obserwowano parę na stawie nr 12: 8.04, 15.04 (w towarzystwie drugiego samca) i 27.04. Na stawie nr 7 widziano parę także 27.04 (możliwe, że tą samą co na stawie nr 12). Dodatkowo, jednego osobnika w szacie samicy, żerującego wraz z krzyżówkami na potoku przy stawie nr 4, widziano 25.07.

Mazurek *Passer montanus* – L (C) – 35 par

Zasiedlał zadrzewienia centralnej i zachodniej części parku. Mazurki gniazdowały głównie w budkach lęgowych typu A – 29 gniazd (83% lęgów), zasiedlając 73% dostępnych w parku budek tego typu. Pozostałe lęgi zlokalizowane były w dziuplach (5), głównie w jabłoniach starego sadu. Jedno gniazdo zbudowały w otworze stropodachu bloku sąsiadującego z parkiem. W niektórych budkach wyprowadziły dwa lęgi. Ptaki obserwowano przez cały sezon lęgowy.

Mewa srebrzysta sensu lato *Larus argentatus sensu lato* – NL

W większości przypadków 1-2 ptaki o cechach mewy białogłowej *Larus cachinnans* obserwowano przez cały sezon lęgowy, głównie na Zalewie Służewieckim, pojedyncze osobniki także na stawie nr 12 i 9 oraz przelatujące nad parkiem. Niewykluczone, że stwierdzone ptaki gniazdowały w okolicy parku na dachach budynków, zważywszy na regularne lęgi kilku par od 2018 roku na nieodległym osiedlu Stegny (Rapczyński i in. 2021).

Modraszka *Cyanistes caeruleus* – L (C) – 29 par

Gniazdowała w całym parku, najwyższe zagęszczenia osiągając w zadrzewieniach i starym sadzie. Spośród 28 znalezionych gniazd, 21 (75%) zlokalizowanych było w dziuplach żywych drzew, 3 (11%) w latarniach ulicznych (za metalowymi drzwiczkami u dołu betonowego słupa), 3 (11%) w budkach typu A (w tym dwóch umieszczonych na budynkach) i jedno w szczelinie elewacji budynku. Dziuple lęgowe znajdowały się w jabłoniach (5), topolach (4), wierzbach (3), orzechach włoskich (3), klonach srebrzystych (2), lipach (2) oraz w klonie pospolitym i śliwie (po 1). Średnia wysokość umiejscowienia gniazd wynosiła 6 m (od 0,7 do 35 m – budka na balkonie, 11 kondygnacja bloku mieszkalnego przy granicy parku). Ptaki stwierdzano podczas wszystkich kontroli, pierwszą rodzinę z podlotami obserwowano 20.05.

Muchotówka szara *Muscicapa striata* – L (B) – 2 pary

W okresie od 4.05 do 4.06 regularnie obserwowano śpiewające samce w zadrzewieniu topolowym oraz grądowym w centralnej części parku. Nie widziano poza tym innych zachowań wskazujących na pewne lęgi.

Muchotówka żałobna *Ficedula hypoleuca* – L (B) – 1 para

Ptaki, w tym śpiewające samce oraz pary, obserwowano w okresie od 15.04 do 16.05, głównie w zadrzewieniu grądowym i wierzbowym w centralnej części parku. Nie widziano poza tym innych zachowań wskazujących na pewne lęgi. W trakcie kontroli 27.04 i 11.05 stwierdzano samce i samice także w zadrzewieniu topolowym we wschodniej części parku, lecz były to jedyne obserwacje w tym miejscu co wskazuje, że były to ptaki przelotne.

Myszołów *Buteo buteo* – NL

11.05 obserwowano osobnika krążącego nad parkiem.

Nurogęś *Mergus merganser* – NL

Obserwowane czterokrotnie, wyłącznie na Zalewie Służewieckim: 8.04 – samiec i dwie samice, 15.04 – para, 4.06 – 4 ptaki w szatach samic i 24.06 – 2 ptaki w szatach samic. Lęgów nurogęsi nie można wykluczyć na Zalewie Służewieckim w kolejnych sezonach, zważywszy na dogodne żerowisko oraz potencjalne miejsca lęgowe w postaci trzech budek lęgowych typu E rozwieszonych na drzewach blisko brzegu zbiornika.

Oknówka *Delichon urbicum* – NL

W okresie 4.06-28.08 regularnie obserwowano od 2 do 6 osobników żerujących nad parkiem, głównie nad Zalewem Służewieckim w zachodniej części parku. Oknówki prawdopodobnie gniazdowały na budynkach osiedla mieszkaniowego w okolicy parku.

Pelzacz ogrodowy *Certhia brachydactyla* – L (C) – 3 pary

Ptaki stwierdzano w trakcie wszystkich kontroli. Zasiedlał zadrzewienia wschodniej i centralnej części parku. Znaleziono 6 gniazd, po dwa u każdej gniazdującej w parku pary (3 gniazda z pierwszego lęgu

i 3 gniazda z drugiego lub powtarzanego lęgu). W jednym terytorium już 22.03 widziano samicę budującą gniazdo, która wysiadywała jaja 11.04. Gniazda znajdowały się w szczelinach za korą lub w niszy w zrośnięciu pni, w wierzbach (3), topolach (2) i robinii (1).

Piecuszek *Phylloscopus trochilus* – NL

Śpiewające samce stwierdzano w okresie od 11.04 do 11.05 w zadrzewieniach i zakrzaczeniach różnych części parku. Maksymalnie 4 różne samce słyszano 15.04.

Piegża *Curruca curruca* – L (C) – 6-6,5 par

Terytoria lęgowe obejmowały miejsca z zakrzaczeniami lub żywopłotami we wschodniej i centralnej części parku. Znalaziono 5 gniazd z jajami (zdj. 27) lub piskletami w czterech terytoriach (w ligustrze, tawule i berberysie), w dodatkowych dwóch terytoriach obserwowano rodziny z podlotami. Śpiewające samce stwierdzano od 27.04 do 12.06, a żerujące ptaki do końca sezonu lęgowego.

Zdj. 27. Gniazdo piegży w berberysie (fot. Patryk Rowiński).

Pierwiosnek *Phylloscopus collybita* – L (B) – 1-2 pary

Śpiewające samce stwierdzano od 8.04 do 24.06 a pojedyncze, żerujące osobniki widziane były do końca okresu lęgowego. Prawdopodobne lęgi miały miejsce na skrajach zadrzewień przy stawie nr 7 oraz w centralnej części parku w zadrzewieniu wierzbowym (suchy staw nr 1). Stwierdzano tam wielokrotnie śpiewające samce przez większość okresu lęgowego, jednakże zachowań wskazujących na pewne lęgi nie obserwowano.

Pleszka *Phoenicurus phoenicurus* – L (C) – 2 pary

Śpiewające samce stwierdzano od 27.04 do 20.05, ptaki obserwowano do końca okresu lęgowego. Znalaziono gniazdo z pisklętami w zadrzewieniu wierzbowym w centralnej części parku (za odstającą korą martwej topoli), w zachodniej części, gdzie wcześniej stwierdzano śpiewającego samca, dopiero 10.08 obserwowano rodzinę (samice z podlotami) i 28.08 dwa żerujące podloty. 27.04 stwierdzano także ptaki w kilku miejscach wschodniej części parku, lecz były to prawdopodobnie osobniki przelotne.

Pliszka siwa *Motacilla alba* – L (C) – 1 para

Pliszki wyprowadziły lęg pod dachem budynku Służewskiego Domu Kultury, przystąpiły także do drugiego lęgu w tym samym miejscu. Dorosłe ptaki obserwowano od 8.04, od początku maja widywano ptaki zbierające pokarm dla piskląt na trawnikach w parku, a 30.05 widziano rodzinę ze słabo lotnymi podlotami. 24.06 ponownie widziano ptaki z pokarmem latające do gniazda.

Pokląskwa *Saxicola rubetra* – NL

27.07 widziano stadko 8 osobników żerujących na skraju szuwaru suchego stawu nr 2 w centralnej części parku, dwa następne siedzące na drzewie.

Pokrzywnica *Prunella modularis* – NL

11.04 widziano jednego osobnika żerującego w rdestowcu i jednego lecącego nisko nad parkiem.

Potrzos *Emberiza schoeniclus* – L (C) – 1-2 pary

Śpiewające samce stwierdzano od 29.03 do 24.06. Zasiedlał szuwały stawów nr 2, 5 i 6. 30.05 znalaziono gniazdo z dużymi pisklętami w trzcinowisku stawu nr 5, później (12.06) obserwowano rodzinę z podlotami w pobliżu. W szuwarze suchego stawu nr 2 trzykrotnie w okresie od 11.05 do 24.06 widziano śpiewającego samca.

Pustułka *Falco tinnunculus* – L (A) – „+”

Od 30.03 do 24.06 sześciokrotnie obserwowano ptaki (obu płci) polujące na terenie parku. Lęgu nie stwierdzono, lecz regularne pojawy żerujących osobników świadczą o wykorzystywaniu obszaru parku jako żerowiska, które można uznać za część rewiru lęgowego. Pustułki z dużym prawdopodobieństwem gniazdowały na terenie okolicznych osiedli mieszkaniowych.

Raniuszek *Aegithalos caudatus* – L (C) – „+”

11.04 obserwowano parę ptaków żerujących w zadrzewieniu wierzbowym i grądowym w centralnej części parku. 12 i 24.06 widziano rodzinę z min. 10 podlotami karmionymi przez rodziców na drzewach w okolicach stawu nr 6 i 7. Obserwacje te wskazują na gniazdowanie raniuszków w pobliżu parku, który był częścią ich terytorium lęgowego.

Rokitniczka *Acrocephalus schoenobaenus* – NL

Śpiewające samce stwierdzano 24.04 i 11.05 w czterech różnych miejscach parku, na skraju szuwaru stawów nr 6, 7, 12 i Zalewu Służewieckiego.

Rudzik *Erithacus rubecula* – L (B) – 0-1 pary

Śpiewające samce i zaniepokojone ptaki stwierdzano od 4.04 do 27.04 w zadrzewieniu wierzbowym w centralnej części parku (suchy staw nr 1), gdzie widziano także parę ptaków, oraz w zadrzewieniu topolowym we wschodniej części. Jeśli dochodziło do lęgów to nie zakończyły się one sukcesem, nie obserwowano bowiem zachowań wskazujących na pewne lęgi.

Rybitwa białoczelna *Sternula albifrons* – NL

16.05 i 20.05 dwa osobniki żerowały na Zalewie Służewieckim, razem z rybitwami rzecznyymi.

Rybitwa rzeczna *Sterna hirundo* – NL

Od 11.05 do końca sezonu lęgowego obserwowano żerujące pojedyncze ptaki lub parę (widziano samca karmiącego samicę) głównie na Zalewie Służewieckim, rzadziej nad innymi stawami. 20.05 na Zalewie Służewieckim żerowało stado 14 osobników. Lęgów rybitw rzecznych w przyszłych sezonach nie można wykluczyć, zważywszy na istnienie dogodnych biotopów lęgowych (wyspy na Zalewie Służewieckim).

Sierpówka *Streptopelia decaocto* – NL

Jednokrotne stwierdzenie pojedynczego osobnika (11.05) na drzewie w centralnej części parku.

Słonka *Scolopax rusticola* – NL

22.03 oraz 15.04 spłoszono z ziemi pojedyncze, żerujące osobniki we wschodniej części parku.

Słownik szary *Luscinia luscinia* – L (C) – 5 par

Zasiedlał zadrzewienia z bujnym podszytem, szczególnie miejsca z gęstą roślinnością zielną, w centralnej i wschodniej części parku. Znalaziono dwa gniazda z pisklętami (**zdj. 28**), w kolejnym terytorium obserwowano rodzinę z podlotami. Słowiki, głównie śpiewające samce, stwierdzano od 4.05 do końca okresu lęgowego.

Zdj. 28. Młode słowiki w gnieździe tuż przed wylotem (fot. Patryk Rowiński).

Sójka *Garrulus glandarius* – L (A) – „+”

Przez cały okres lęgowy regularnie obserwowano 1-5 osobników żerujących w różnych częściach parku. Lęgów na terenie parku nie potwierdzono, jednak w odległości około 200 m od granic, na drzewie przy ul. Nowoursynowskiej obserwowano lęg sójki, ptaki z tego lęgu mogły korzystać z parku jako żerowiska. 25.07 widziano sójkę zjadającą pisklę zięby w zadrzewieniu grądowym przy Służewskim Domu Kultury.

Sroka *Pica pica* – L (C) – 5 par

Ptaki obserwowano przez cały okres lęgowy. Znaleziono 5 gniazd, w których samice wysiadywały jaja, większość (4) we wschodniej części parku, i jedno w zachodniej części. Gniazda umieszczone były głównie w gęstych krzewach (śliwa, forsycja, żywotnik) na średniej wysokości około 2,5 m.

Strumieniówka *Locustella fluviatilis* – NL

Pojedyncze śpiewające samce stwierdzono 11 i 20.05 na skraju zakrzaczeń w dwóch różnych miejscach centralnej części parku.

Strzyżyk *Troglodytes troglodytes* – NL

Pojedyncze ptaki (śpiewający samiec i osobnik zaniepokojony) stwierdzano tylko na początku sezonu 22.03 i 4.04 na skraju szuwarów.

Szczygieł *Carduelis carduelis* – L (C) – 2 pary

Zasiedlał zadrzewienia topolowe i grądowe w centralnej części parku. 11.05 widziano ptaki budujące gniazdo w kasztanowcu na skraju zadrzewienia topolowego. Śpiewające samce i żerujące ptaki stwierdzano przez cały okres lęgowy.

Szpak *Sturnus vulgaris* – L (C) – 65 par

Najliczniejszy gatunek lęgowy. Zasiedlał zadrzewienia w całym parku oraz stary sad. Znaleziono wszystkie lęgi, 16 par (25%) gniazdowało w dziuplach, zwykle żywych drzew (wierzba – 6, jabłoń – 4, topola i orzech włoski – po 3). Pozostałe 49 par (75%) gniazdowało w budkach lęgowych, większość (45 par) w budkach typu B, zasiedlając prawie wszystkie z 48 dostępnych budek tego typu w parku, 3 pary w budkach typu D i jedna w budce typu J (na Służewskim Domu Kultury). Szpaki obserwowano przez cały okres lęgowy, dorosłe osobniki zbierające pokarm dla piskląt żerowały na trawnikach w całym parku.

Śmieszka *Chroicocephalus ridibundus* – NL

Ptaki były obecne przez cały okres lęgowy, żerowały lub odpoczywały na dwóch stawach: staw nr 12 – do 5 osobników, dużo liczniej na Zalewie Służewieckim – do 48 osobników. Śmieszki nie wykazywały zachowań lęgowych.

Śpiewak *Turdus philomelos* – NL

W okresie od 29.03 do 27.04 stwierdzano 1-2 osobniki żerujące w zadrzewieniach i zakrzaczeniach w różnych częściach parku.

Świergotek drzewny *Anthus trivialis* – NL

Pojedyncze osobniki stwierdzono 27.04, jeden przelatywał nisko nad parkiem, drugi żerował na trawniku przy Zalewie Służewieckim.

Świstunka leśna *Phylloscopus sibilatrix* – NL

27.04 i 11.05 stwierdzono 3-4 śpiewających samców w zadrzewieniach centralnej i wschodniej części parku. Nie obserwowano zachowań wskazujących na lęgi.

Trzcinniczek *Acrocephalus scirpaceus* – L (C) – 15 par

Zasiedlał szuwały stawów, głównie we wschodniej i zachodniej części parku. Największe zagęszczenie rewirów lęgowych stwierdzono na stawach nr 5 i 6, gdzie gniazdowało łącznie 9 par. Tamże, 24.06 i 11.07 znaleziono 4 gniazda z pisklętami (zdj. 29). W okresie od 24.06 do 10.08 stwierdzano rodziny z podlotami łącznie w 9 terytoriach. Trzcinniczki pojawiły się na terenie parku 4.05 i były obserwowane do końca okresu lęgowego.

Zdj. 29. Kilkundniowe pisklęta trzcinniczka (fot. Patryk Rowiński).

Trzciniak *Acrocephalus arundinaceus* – L (C) – 10 par

Gniazdował w szuwarach trzcinowych stawów wypełnionych wodą we wschodniej i zachodniej części parku (Zalew Służewiecki). 24.06 i 11.07 znaleziono gniazda z pisklętami na stawie 9 i 12. W okresie od 24.06 do 25.07 w sześciu terytoriach stwierdzano rodziny z podlotami. Pierwszy trzciniak pojawił się w parku 4.05, ptaki były obserwowane do końca sezonu lęgowego. Od 11.05 do 4.06 w całym parku słyszano łącznie 11-12 śpiewających samców, z których część była z pewnością przelotnych.

Wilga *Oriolus oriolus* – L (C) – 1 para

W okresie od 20.05 do 24.06 regularnie stwierdzano parę ptaków. 14.06 obserwowano samicę kończącą budowę gniazda w zadrzewieniu topolowym w centralnej części parku (topola, 25 m). Wcześniej, w pobliżu znaleziono dwa uszkodzone gniazda (także na topolach), w których mogło dojść do złożenia jaj, jednak zostały one zrabowane prawdopodobnie przez wrony.

Wodnik *Rallus aquaticus* – L (C) – 1 para

Od 22.03 do 27.04 regularnie stwierdzano osobnika odzywającego się głosem godowym z szuwaru na stawie nr 6. 12.06 w tym samym miejscu po raz pierwszy stwierdzono rodzinę. 25.07 po raz kolejny stwierdzono rodzinę z bardzo małymi pisklętami, co oznacza że para wodników wyprowadziła dwa lęgi.

Wrona siwa *Corvus cornix* – L (C) – 35 par

Gniazdowała w całym parku, wyłącznie w koronach drzew, ptaki były obserwowane podczas wszystkich kontroli. Znaleziono wszystkie gniazda na terenie parku oraz w jego bezpośrednim

sąsiedztwie (do 20 m od granic). Pierwszego podlota poza gniazdem obserwowano 20.05. Większość lęgów zakończyła się wyprowadzeniem młodych. Na drzewo gniazdowe wrony wybierały głównie topole (18 gniazd – 51%), rzadziej wierzby (5 gniazd – 14%), lipy (3 gniazda – 9%), brzozy i klony jesionolistne (po 2 gniazda – 6%), pojedyncze gniazda umieszczone były na jaworze, modrzewiu, głogu, jesionie i robinii. Ptaki budowały gniazda najczęściej w rozwidleniach bocznych gałęzi, w środkowej lub górnej części korony, na średniej wysokości 14 m (8-25 m).

Wróbel *Passer domesticus* – NL

Tylko raz, 11.05 widziano 3 żerujące ptaki na chodniku przy granicy parku, jeden z nich z zebrany pokarmem poleciał na teren sąsiedniego osiedla mieszkaniowego.

Zaganiacz *Hippolais icterina* – L (C) – 9,5 pary

Śpiewające samce stwierdzano od 11.05, ptaki obserwowano do końca sezonu lęgowego a rodziny z podlotami widziano jeszcze 10.08. Gniazdował w zadrzewieniach w centralnej części parku. Znalaziono 9 gniazd (**zdj. 30**) na różnych gatunkach drzew i krzewów: leszczyna (2), bez czarny (2), topola, wiśnia, klon jesionolistny, klon pospolity i róża fałdowana (po 1). Gniazda znajdowały się na średniej wysokości 5,3 m (najwyższe na topoli – 17 m, najniższe w żywopłocie z róży fałdowanej – 0,5 m).

Zdj. 30. Gniazdo zaganiacza (fot. Patryk Rowiński).

Zięba *Fringilla coelebs* – L (C) – 5-6 par

Gniazdowała w zadrzewieniach centralnej i zachodniej części parku. Znalaziono gniazdo w trakcie budowy, później samica wysiadywała w nim jaja, w innym terytorium widziano ptaki z pokarmem, w kolejnym rodzinę ze słabo lotnymi podlotami. Zięby stwierdzano przez cały okres lęgowy.

Zimorodek *Alcedo atthis* – NL

25.07 widziano 2 żerujące osobniki, na potoku oraz na Zalewie Służewieckim.

Żuraw *Grus grus* – NL

20.05 obserwowano dwa osobniki krążące nad wschodnią częścią parku.

5. Dyskusja i wnioski

5.1. Charakterystyka awifauny

Opisując zespół ptaków omawianego terenu warto wykorzystać informacje o awifaunie zarówno z niniejszego raportu (za rok 2022) jak również z innych opracowań z poprzednich sezonów (Hayatli 2017, Hayatli, Waredcki 2019, Kajzer i in. 2021, baza Ornitho.pl, MZPW). Zawierają one dane o występowaniu szeregu gatunków, których nie udało się stwierdzić w obecnym sezonie, zwłaszcza ptaków zimujących, którym poświęcono w roku 2022 tylko jedną kontrolę, ale także przelotnych, które pojawiają się często nielicznie i na krótki czas i mogły nie zostać stwierdzone w trakcie kontroli. Chociaż wydaje się, że dane o awifaunie lęgowej z obecnego roku są kompletne to wiadomo, że w poprzednich sezonach (ostatnich siedmiu) stwierdzano lęgi kilku gatunków ptaków nie gniazdujących tu w roku 2022 (**tab. 12**). Istnieje prawdopodobieństwo powrotu tych gatunków w następnych latach, zważywszy na stabilny charakter odpowiednich dla nich środowisk lęgowych, dlatego uwzględnienie ich w składzie awifauny lęgowej tego terenu jest uzasadnione.

Tabela 12. Porównanie liczby stwierdzonych gatunków ptaków lęgowych, migrujących, zalatujących i zimujących na terenie Parku Dolinka Służewska w roku 2022 (niniejszy raport) oraz łącznie w latach 2008-2022 (wszystkie dostępne źródła).

Gatunki	2022	2008-2022
lęgowe	47	51
przelotne	65	77
migranty wiosenne	54	68
migranty jesienne	39	45
zalatujące	17	24
zimujące	34	54
wszystkie	98	119

Na podstawie dotychczas zebranych obserwacji z różnych źródeł (niniejszy raport, baza Ornitho.pl, Monitoring Zimujących Ptaków Wodnych, Hayatli 2017, Hayatli, Wardecki 2019, Kajzer i in. 2021), w ciągu ostatnich 15 lat (2008-2022) w Parku Dolinka Służewska stwierdzono występowanie

119 gatunków ptaków (**tab. 12**). Do lęgów przystępowało 51 gatunków (**tab. 13**), w trakcie migracji wiosennej i jesiennej stwierdzono 77 gatunków (**tab. 14**), z sąsiednich terenów zalatywało kolejnych 24 gatunki (**tab. 14**), w okresie zimowym (grudzień-luty) stwierdzono występowanie 54 gatunków (**tab. 15**).

Awifauna lęgowa

W latach 2008-2022 zespół ptaków lęgowych Parku Dolinka Służewska tworzyło 51 gatunków (**tab. 13**). Gatunkami gniazdującymi w poprzednich latach, a nie stwierdzonymi w obecnym sezonie były: perkozek, remiz, świstunka leśna oraz słowik rdzawy, natomiast wcześniej nie stwierdzano lęgów ośmiu gatunków, których gniazdowanie wykazano w roku 2022 (wodnik, dzięcioł duży i biały, puszczyk, sówka, raniuszek, muchołówka szara i grubodziób). Zespół ptaków lęgowych dokładnie scharakteryzowano w **rozdziale 4.4.** (awifauna lęgowa). Wycofanie się perkozka, gniazdującego jeszcze w latach 2015-16 (Hayatli 2017), spowodowane było prawdopodobnie silnym zarośnięciem przez trzciny stawów na których odbywał lęgi. Skład gatunkowy i liczebność ptaków lęgowych pomiędzy latami 2015-16 a 2022 nie uległy zasadniczym zmianom. Zaobserwowano jedynie liczniejsze gniazdowanie dziuplaków (szpak, mazurek i kawka), czego przyczyną była instalacja w parku nowych, licznych budek lęgowych. Ostatnio liczniej gniazduje też grzywacz, gatunek podlegający obecnie procesowi synurbizacji i zwiększający liczebność w różnych środowiskach miejskich Warszawy i innych miast. Wcześniej nieco niższą liczebność wykazywała wrona siwa, jednocześnie sroka występowała zdecydowanie liczniej (do 15 par). Po sześciu latach liczebność wrony siwej nieco wzrosła, a liczebność sroki spadła do 5 par. Taka sytuacja jest najprawdopodobniej wynikiem interakcji międzygatunkowej, w której sroki będąc pod silniejszą presją drapieżniczą ze strony licznych wron, rezygnują z gniazdowania w miejscach niebezpiecznych (Redliński 2013).

Na bogactwo oraz liczebność zespołu ptaków lęgowych w miejskich parkach wpływa wiele czynników. Ważniejszymi z nich są: wiek drzew stanowiących drzewostan parkowy i jego skład gatunkowy, występowanie innych środowisk o różnej strukturze roślinności, występowanie cieków i zbiorników wodnych, obecność dziupli lub budek lęgowych, stopień naturalności poszczególnych biotopów.

Bogactwo gatunkowe awifauny lęgowej Parku Dolinka Służewska (51 gatunków, tylko w roku 2022 – 47 gatunków) jest uderzająco wysokie. W warszawskich parkach miejskich i ogrodach, do roku 1996 stwierdzano od 17 do 41 lęgowych gatunków ptaków (Luniak 1996). W Parku Skaryszewskim, w którym struktura siedlisk jest nieco podobna do tej w Parku Dolinka Służewska (choć brak jest środowisk szuwarowych i bujnych ziołorośli) w roku 2014 stwierdzono gniazdowanie 37 gatunków (Kojtek i in. 2014). Podobnie w Parku Łazienki Królewskie, gdzie występują stawy i kanały, lokalne zakrzaczenia i stary drzewostan, w latach 1954-1984 stwierdzano do 35 gatunków lęgowych (Luniak i in. 1986), choć obecnie jest ich prawdopodobnie nieco więcej. W Parku Praskim, gdzie głównym siedliskiem są zadrzewienia, stwierdzono 28 gatunków lęgowych (Chodkiewicz, Smyk 2022), a w mającym podobny charakter Ogrodzie Krasińskich – 23 gatunki (Smyk, Chodkiewicz 2022). W parkach innych polskich miast także nie gniazduje tak dużo gatunków jak na Dolince. Spośród tych o najwyższej różnorodności awifauny znajduje się Park Szczytnicki we Wrocławiu, gdzie w latach 2011-12 wykazano gniazdowanie 47 gatunków (42-43 w poszczególnych latach), przy czym jest to rozległy park, o powierzchni ponad 90 ha, z bardzo starym drzewostanem, stawami i kępami krzewów (Tomiałojć 2013). W innych miastach stwierdzano już dużo niższe bogactwo gatunkowe: Park Staszica w Kielcach – 33 gatunki (Wilniewczyc 1997), Park Zdrojowy w Busku-Zdroju – 36 gatunków (Wilniewczyc, Urbański 2014), Park Miejski w Gliwicach – 36 gatunków (Grochowski, Szlama 2010),

w parkach Poznania o powierzchni powyżej 10 ha (parki: Sołacki, Cytadela, Kasprowicza, Tysiąclecia) – 13-38 gatunków (Ptaszyk 2003), w Parku Zabytkowym w Jaśle, w latach 1984-1990 – 33-38 gatunków, łącznie 42 (Stój, Dyczkowski 2002).

Tabela 13. Zestawienie łączne ptaków lęgowych i prawdopodobnie lęgowych na terenie Parku Dolinka Służewska w latach 2008-2022. Źródła danych: 1 – niniejszy raport, 2 – baza Ornitho.pl, 3 – Hayatli 2017, 4 – Hayatli, Wardecki 2019, 5 – Kajzer i in. 2021. Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	N par	Lata	Źródło danych
1	bączek	<i>Ixobrychus minutus</i>	1-3	2015, 2021-22	1, 3, 5
2	bogatka	<i>Parus major</i>	13-16,5	2008-22	1, 2, 3, 4, 5
3	cierniówka	<i>Curruca communis</i>	4-6	2015-22	1, 2, 3, 4, 5
4	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	1,5	2022	1
5	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	1	2022	1
6	dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	1	2019, 2022	1, 2
7	dzięciołek	<i>Dryobates minor</i>	1-1,5	2016, 2019, 2021-22	1, 2, 3, 4
8	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	2-4,5	2015-16, 2019, 2021-22	1, 2, 3, 4, 5
9	głowienka	<i>Aythya ferina</i>	0-1	2016, 2021-22	1, 2, 3
10	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	1-5	2019, 2022	1, 4
11	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	0-1	2022	1
12	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	13-27	2010-22	1, 2, 3, 4, 5
13	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	5-17	2009-22	1, 2, 3, 4, 5
14	kawka	<i>Corvus monedula</i>	2-12	2015-22	1, 2, 3, 4
15	kokoszka	<i>Gallinula chlorophus</i>	2-7	2010-2022	1, 2, 3, 4, 5
16	kopciuszek	<i>Phoenicurus ochruros</i>	0-1	2015, 2021-22	1, 2, 3
17	kos	<i>Turdus merula</i>	2-5	2016, 2019, 2021-22	1, 2, 3, 4, 5
18	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	20-25	2008-2022	1, 2, 3, 4, 5
19	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	8-20	2015-16, 2018-22	1, 2, 3, 4, 5
20	łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>	1	2020-22	1, 2
21	łozówka	<i>Acrocephalus palustris</i>	5-11	2019-22	1, 2, 4, 5
22	łyśka	<i>Fulica atra</i>	5-8	2008-22	1, 2, 3, 4, 5
23	mazurek	<i>Passer montanus</i>	23-35	2009-22	1, 2, 3
24	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	12-29	2008-22	1, 2, 3, 4, 5
25	muchotłówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	2	2022	1
26	muchotłówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	1	2015-16, 2022	1, 3
27	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	2-3	2015-16, 2019-22	1, 2, 3, 4
28	perkozek	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	1	2015	3
29	piegża	<i>Curruca curruca</i>	3-6,5	2016, 2019, 2021-22	1, 2, 3, 4, 5
30	pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	1-2	2019-22	1, 2, 4, 5
31	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	1-3	2016, 2019, 2021-22	1, 2, 3, 4
32	pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>	1	2021-22	1, 2, 5
33	potrzos	<i>Emberiza schoeniclus</i>	1-2	2016, 2018-22	1, 2, 3, 4, 5
34	pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	+	2022	1
35	ranuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>	+	2022	1
36	remiz	<i>Remiz pendulinus</i>	1	2015-2016	3
37	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	0-1	2019, 2022	1, 4
38	słownik rdzawy	<i>Luscinia megarhynchos</i>	0-1	2021	2
39	słownik szary	<i>Luscinia luscinia</i>	1-5	2016, 2019, 2021-22	1, 2, 3, 5

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	N par	Lata	Źródło danych
40	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	+	2022	1
41	sroka	<i>Pica pica</i>	5-15	2009-22	1, 2, 3, 4
42	szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	1-2	2019, 2021-22	1, 2, 4
43	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	41-65	2009-22	1, 2, 3, 4, 5
44	świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	0-1	2016	3
45	trzciniak	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	4-10	2009-22	1, 2, 3, 4, 5
46	trzcinniczek	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	5-15	2009-22	1, 2, 3, 4, 5
47	wilga	<i>Oriolus oriolus</i>	0,5-1	2015, 2019-22	1, 2, 3, 5
48	wodnik	<i>Rallus aquaticus</i>	1	2022	1
49	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	21-35	2008-22	1, 2, 3, 4, 5
50	zaganiaz	<i>Hippolais icterina</i>	3-9,5	2019-22	1, 2, 4, 5
51	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	4-6	2009-22	1, 2, 3, 4

Łączne zagęszczenie zespołu ptaków lęgowych w Parku Dolinka Służewska w roku 2022, wynoszące 81 par/10 ha, należy do przeciętnych na tle innych parków. Wynika ono z wysokiej reprezentacji w powierzchni parku terenów otwartych (około 40%), które nie są siedliskami lęgowymi ptaków i jednocześnie wysokich zagęszczeń w poszczególnych biotopach, stanowiących środowiska lęgowe ptaków, jak np. zadrzewienia (202 p./10 ha) czy szuwały (227 p./10 ha). W warszawskich parkach miejskich i ogrodach, do roku 1996 wykazywano średnie zagęszczenia zespołu ptaków lęgowych na poziomie 50-100 p./10 ha (Luniak 1996). W Łazienkach Królewskich, w latach 1954-1984 stwierdzano zagęszczenia 130-150 p./10 ha (Luniak et al. 1986), ale już w Parku Skaryszewskim w 2014 roku wynosiło ono 64 p./10 ha (Kojtek i in. 2014). W warszawskim Parku Praskim stwierdzono zagęszczenie 118,5 p./10 ha (Chodkiewicz, Smyk 2022) a w Ogrodzie Krasińskich – 110,3 p./10 ha (Smyk, Chodkiewicz 2022). We wrocławskim Parku Szczytnickim w latach 2011-12, średnie zagęszczenie było równe 92 p./10 ha przy wysokim bogactwie 47 gatunków (Tomiałojć 2013), a więc podobnie jak w przypadku Dolinki Służewskiej. W czterech dużych parkach Poznania w latach 1981-84 stwierdzono zróżnicowane zagęszczenia wynoszące 37, 104, 146 i 248 p./10 ha (Ptaszyk 2003).

Na wysokie zagęszczenie zespołu awifauny lęgowej w niektórych miejskich parkach wpływa przede wszystkim masowe gniazdowanie gatunków kolonijnych (także tych podlegających synurbizacji), takich jak gawron, grzywacz, kwiczoł czy kawka. W takich sytuacjach zagęszczenia mogą przekraczać nawet kilkadziesiąt par/10 ha, jak na przykład w Parku Zdrojowym w Busku-Zdroju, gdzie stwierdzono masowe gniazdowanie gawronów, grzywaczy i kawek, łączne zagęszczenie zespołu wynosiło 454 p./10 ha (Wilniewicz, Urbański 2014), albo w Parku Staszica w Kielcach – 383 p./10 ha (Wilniewicz 1997) i w Parku Zabytkowym w Jaśle – 310 p./10 ha (Stój, Dyczkowski 2002) – gdzie występowały liczne kolonie gawronów. Podobnie, w Parku Miejskim w Gliwicach w roku 2005 zagęszczenie wynosiło 278 p./10 ha, choć tu nie gniazdowały gawrony lecz bardzo licznie (kolonijnie) grzywacz, szpak i kwiczoł (Grochowski, Szlama 2010). W Parku Dolinka Służewska nie stwierdzono gniazdujących masowo i kolonijnie ptaków (poza dość licznymi kwiczołami i szpakami), stąd zagęszczenie zespołu ptaków lęgowych należy do przeciętnych na tle innych parków o podobnej strukturze środowisk.

Struktura dominacyjna zespołu ptaków lęgowych jest podobna do tej w innych parkach warszawskich (Kojtek i in. 2014, Luniak 1991, Chodkiewicz, Smyk 2022, Smyk, Chodkiewicz 2022) i w innych miastach (np. Grochowski, Szlama 2010, Tomiałojć 2013, Wilniewicz 1997). Wszędzie,

zazwyczaj dominują liczebnie gatunki typowo parkowe i synurbijne, jak szpak, mazurek, wrona siwa (w Warszawie i niektórych miastach zachodniej Polski), grzywacz, kwiczoł, sikory modraszka i bogatka, stanowiąc łącznie duży udział (ponad 50%) w zespole lęgowym. Różnicą w przypadku Parku Dolinka Służewska jest liczne występowanie ptaków wodnych (krzyżówka należy do grupy dominantów) oraz szuwarowych, takich jak trzcinniczek, trzciniak i łożówka, tworzące trzon grupy gatunków subdominujących, co jest wynikiem wysokiej reprezentacji siedlisk wodnych i szuwarowych w powierzchni parku.

Najliczniejszą grupą gniazdową w omawianym parku były dziuplaki, stanowiące 43% zgrupowania, głównie za sprawą licznie gniazdujących szpaków, mazurków, kawek, bogatek i modraszek. Liczebność czterech pierwszych gatunków była wysoka dzięki ich powszechnemu zasiedlaniu licznych tu budek lęgowych (od 60% par w przypadku bogatki do 100% w przypadku kawki gniazdowało w budkach), które są licznie instalowane w miejskiej zieleni, w tym w parkach. W większości parków miejskich, o ile drzewostan tworzą w nich starsze drzewa (lub jest dużo budek), dziuplaki są najliczniejszą grupą gniazdową. Charakterystyczną cechą w zespole ptaków lęgowych Parku Dolinka Służewska jest liczne gniazdowanie (30%) ptaków zakładających gniazda do wysokości 1,5 m, co w przypadku tego parku wiąże się z liczną reprezentacją gatunków szuwarowych i gniazdowaniem trzech gatunków pokrzewek.

Ptaki przelotne i zalatujące

W latach 2008-2022 na terenie Parku Dolinka Służewska stwierdzono 77 gatunków migrujących oraz 24 gatunki zalatujące z sąsiednich terenów (**tab. 14**). 68 gatunków stwierdzono w trakcie migracji wiosennej, 45 w trakcie jesiennej, 36 gatunków stwierdzono zarówno podczas wędrówki wiosennej jak i jesiennej.

Najliczniejsze zgrupowania migracyjne, 100 lub więcej osobników, tworzyły przede wszystkim ptaki wodne, jak krzyżówka (do 150 os.), śmieszka (do 200 os.) i kormoran (do 100 os.), choć największe obserwowane stado przelotne tworzyły szpaki (600 os.). Pozostałe ptaki migrujące nie były stwierdzane licznie (większość wręcz nielicznie lub pojedynczo), zgrupowania powyżej 50 os. tworzyły jedynie sikory bogatka i modraszka. Gatunkiem najliczniej zalatującym był jerzyk (do ok. 100 os. w sezonie lęgowym żerowało nad parkiem), pozostałe gatunki pojawiały się zwykle pojedynczo.

Park Dolinka Służewska jest atrakcyjnym terenem dla wielu gatunków migrantów, lecz występują one tu zwykle w niewielkich liczebnościach. Niestety brak jest danych z innych parków by można było porównać bogactwo gatunkowe i liczebność ptaków przelotnych i zalatujących.

Tabela 14. Zestawienie łączne (Licz.) ptaków przelotnych (PW – wiosną, PJ – jesienią) i zalatujących (Z) na terenie Parku Dolinka Służewska w latach 2008-2022. Źródła danych: 1 – niniejszy raport, 2 – baza Ornitho.pl, 3 – Hayatli 2017. Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status	Licz.	Lata	Źródło danych
1	bażant	<i>Phasianus colchicus</i>	Z	1	2012, 2022	1, 2
2	błotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>	PW	1-2	2011, 2022	1, 2
3	bocian biały	<i>Ciconia ciconia</i>	PW	1-3	2009, 2011, 2021-22	1, 2
4	bogatka	<i>Parus major</i>	PW, PJ	do 60	2008-22	1, 2
5	brodziec piskliwy	<i>Actitis hypoleucos</i>	PW	1	2016, 2022	1, 2
6	cyraneczka	<i>Anas crecca</i>	PW, PJ	1-2	2015, 2018, 2021	2
7	czapla siwa	<i>Ardea cinerea</i>	Z	1-3	2009, 2015-16, 2019-22	1, 2, 3
8	czarnogłówka	<i>Poecile montanus</i>	PW	2	2022	1

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status	Licz.	Lata	Źródło danych
9	czeczotka	<i>Acanthis flammea</i>	PJ	2	2022	1
10	czernica	<i>Aythya fuligula</i>	PW, PJ	2	2017, 2021	2
11	czyż	<i>Spinus spinus</i>	PW, PJ	do 15	2019, 2022	1, 2
12	drożdżik	<i>Turdus iliacus</i>	PW, PJ	do 18	2021-22	1, 2
13	dymówka	<i>Hirundo rustica</i>	PW, PJ, Z	do 32	2010, 2012-13, 2016, 2019-22	1, 2, 3
14	dzięcioł czarny	<i>Dryocopus martius</i>	Z	1	2022	1
15	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	Z	1	2022	1
16	dzięcioł średni	<i>Dendrocoptes medius</i>	Z	1	2017-19, 2021-22	1, 2
17	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	Z	do 18	2022	1
18	gajówka	<i>Sylvia borin</i>	PW	1-2	2019, 2022	1, 2
19	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	PW, PJ	do 31	2017-2022	1, 2
20	gąsiorek	<i>Lanius collurio</i>	PW, PJ	1-2	2019-2022	1, 2
21	gęś białoczelna	<i>Anser albifrons</i>	PJ	1	2011	2
22	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	PW	1-6	2016, 2018-2019, 2022	1, 2, 3
23	głowienka	<i>Aythya ferina</i>	PW	do 20	2015-16, 2019-22	1, 2
24	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	Z	do 45	2009-22	2, 3
25	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	PW, PJ	1-4	2016, 2018-21	2, 3
26	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	PW, PJ	do 45	2022	1
27	jer	<i>Fringilla montifringilla</i>	PJ	1	2022	1
28	jerzyk	<i>Apus apus</i>	Z	do 100	2010-2022	1, 2, 3
29	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	PW, PJ	do 15	2022	1
30	kawka	<i>Corvus monedula</i>	Z	do 30	2009-2022	1, 2
31	kopciuszek	<i>Phoenicurus ochruros</i>	PW	1-3	2022	1
32	kormoran	<i>Phalacrocorax carbo</i>	PW, PJ	1-100	2021-22	1, 2
33	kos	<i>Turdus merula</i>	PJ	do 8	2022	1
34	kowalik	<i>Sitta europaea</i>	Z	1	2016	3
35	krętogłów	<i>Jynx torquilla</i>	PW	1	2016, 2022	1, 2
36	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	Z	1	2010, 2020-22	1, 2
37	kruk	<i>Corvus corax</i>	PW, PJ	2	2017, 2020	2
38	krzyżodziób świerkowy	<i>Loxia curvirostra</i>	PW	1	2022	1
39	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	PW, PJ	do 150	2008-2022	1, 2
40	kukułka	<i>Cuculus canorus</i>	PW	1-2	2022	1
41	kulczyk	<i>Serinus serinus</i>	PW	1	2016, 2021-22	1, 2, 3
42	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	PW, PJ, Z	do 30	2008-21	2
43	łozówka	<i>Acrocephalus palustris</i>	PW	do 6	2022	1
44	łyśka	<i>Fulica atra</i>	PW, PJ	do 11	2008-22	1, 2
45	mandarynka	<i>Aix galericulata</i>	Z	1-3	2020-22	1, 2
46	mewa białogłowa	<i>Larus cachinnans</i>	PW, PJ	do 30	2019, 2021-22	2

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status	Licz.	Lata	Źródło danych
Z						
47	mewa siwa	<i>Larus canus</i>	PW, PJ	do 20	2008-2022	1, 2
48	mewa srebrzysta	<i>Larus argentatus</i>	PW, PJ	1-2	2019-2021	2
49	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	PW, PJ	do 60	2022	1
50	muchołówka białoszyja	<i>Ficedula albicollis</i>	PW	1	2013, 2016	2, 3
51	muchołówka mała	<i>Ficedula parva</i>	PW	1	2019	2
52	muchołówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	PW	1-2	2022	1
53	muchołówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	PW, PJ	1-2	2017, 2022	1, 2
54	mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>	PW, PJ	do 6	2016, 2021-22	1, 2, 3
55	myszołów	<i>Buteo buteo</i>	PW	1	2022	1
56	nurogęs	<i>Mergus merganser</i>	PW, PJ, Z	do 15	2016-22	1, 2
57	oknówka	<i>Delichon urbicum</i>	Z	do 15	2008-22	1, 2, 3
58	pełzacz leśny	<i>Certhia familiaris</i>	Z	1	2013, 2020	2
59	perkozek	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	PJ	1-2	2015-19, 2022	1, 2
60	piecuszek	<i>Phylloscopus trochilus</i>	PW	1-4	2009, 2013, 2016-22	1, 2, 3
61	pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	PW, PJ	do 6	2015-22	1, 2, 3
62	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	PW	2-3	2022	1
63	pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>	PW	1-2	2019-22	1, 2
64	pokląskwa	<i>Saxicola rubetra</i>	PW	do 10	2011, 2014, 2022	1, 2
65	pokrzywnica	<i>Prunella modularis</i>	PW, PJ	do 37	2022	1
66	potrzos	<i>Emberiza schoeniclus</i>	PJ	1	2018	2
67	pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	Z	1-2	2012, 2016, 2018-22	1, 2
68	puszczyk	<i>Strix aluco</i>	Z	1	2020	2
69	raniuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>	PW, PJ	do 11	2019, 2022	1, 2
70	rokitniczka	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	PW	1-4	2013, 2015-17, 2020-22	1, 2, 3
71	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	PW, PJ	do 14	2008-2022	1, 2, 3
72	rybitwa białoczelna	<i>Sternula albifrons</i>	PW	1-2	2011, 2019, 2021-22	1, 2
73	rybitwa rzeczna	<i>Sterna hirundo</i>	PW, PJ	1-14	2009-2022	1, 2, 3
74	samotnik	<i>Tringa ochropus</i>	PJ	1	2022	1
75	sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>	Z	1-2	2011-12, 2016, 2022	1, 2, 3
76	skowronek	<i>Alauda arvensis</i>	PW	1	2015	3
77	stotka	<i>Scolopax rusticola</i>	PW	1	2022	1
78	sosnówka	<i>Periparus ater</i>	PJ	2	2022	1
79	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	PW, Z	do 11	2009, 2015-16, 2018-22	1, 2, 3
80	strumieniówka	<i>Locustella fluviatilis</i>	PW	1	2022	1
81	strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	PW, PJ	1-3	2020, 2022	1, 2
82	szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	PW, PJ	do 30	2015-16, 2019-22	1, 2, 3
83	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	PW, PJ	do	2008-22	1, 2

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status	Licz.	Lata	Źródło danych
			Z	600		
84	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	PW, PJ, Z	do 200	2008-22	1, 2, 3
85	śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	PW, PJ	do 10	2018, 2021-22	1, 2
86	świergotek drzewny	<i>Anthus trivialis</i>	PW, PJ	1-2	2022	1
87	świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	PW	1-4	2016, 2021-22	1, 2, 3
88	trzciniak	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	PW	1-5	2022	1
89	wąsatka	<i>Panurus biarmicus</i>	PJ	4	2020	2
90	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	Z	1-7	2008-2022	1, 2
91	zielonka	<i>Zapornia parva</i>	PW	1	2016	2
92	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	PW, PJ	1-4	2022	1
93	zimorodek	<i>Alcedo atthis</i>	PW, PJ	1-3	2016-2022	1, 2
94	żuraw	<i>Grus grus</i>	PW	2	2022	1

Awifauna zimująca

W miesiącach zimowych (grudzień-luty) stwierdzono w parku 54 gatunki ptaków. Najliczniej zimującym ptakiem była krzyżówka, której liczebność w różnych sezonach zmieniała się od 170 do 600 osobników. Bardzo licznie występowała też śmieszka (do 200 osobników) oraz ptaki z rodziny krukowatych: wrona siwa (do 300 os.) i gawron (do 200 os.), tworzące zgrupowania noclegowe. Niekiedy dość liczne zimował także kwiczoł (do 100 os.). Pozostałe gatunki występowały w niskich liczebnościach, czasem pojedynczo (**tab. 15**).

Informacji o składzie gatunkowym i liczebności zimujących ptaków w parkach miejskich jest niewiele. W starych parkach w centrum Warszawy do roku 1984 stwierdzano 15-32 gatunków zimujących w łącznych liczebnościach 200-250 osobników (Luniak 1996). W Parku Skaryszewskim zimą 2005/2006 stwierdzono obecność 32-33 gatunków (Luniak i in. 2007). W latach 1975-2003 we wszystkich parkach i zadrzewionych cmentarzach Lublina stwierdzono łącznie 52 gatunki ptaków (Biaduń 2005). W śródmiejskich parkach Poznania w latach 1970-72 widziano 11-14 zimujących gatunków w średnich liczebnościach 200-250 os./10 ha (Ptaszyk 2003).

Tabela 15. Zestawienie łączne (Licz.) ptaków zimujących na terenie Parku Dolinka Służewska w latach 2008-2022. Źródła danych: 1 – niniejszy raport, 2 – baza Ornitho.pl, 3 – MZPW. Gatunki uszeregowano alfabetycznie wg nazwy polskiej.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Licz.	Lata	Źródło danych
1	bogatka	<i>Parus major</i>	do 57	2008-22	1, 2
2	cyraneczka	<i>Anas crecca</i>	2-5	2017-18	2
3	czapla siwa	<i>Ardea cinerea</i>	1	2016, 2021-22	2, 3
4	czarnogłówek	<i>Poecile montanus</i>	6	2008	2
5	czyż	<i>Spinus spinus</i>	4-6	2016, 2022	2
6	drożdżik	<i>Turdus iliacus</i>	3	2019	2
7	dzięcioł białoszyi	<i>Dendrocopos syriacus</i>	1-2	2014-15, 2020-22	1, 2

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Licz.	Lata	Źródło danych
8	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	1-4	2017-22	1, 2
9	dzięcioł średni	<i>Dendrocoptes medius</i>	1	2020	2
10	dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	1-2	2016, 2019-22	1, 2
11	dzięciołek	<i>Dryobates minor</i>	1	2018, 2021-22	1, 2
12	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	do 22	2009, 2012, 2017-22	1, 2
13	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	do 200	2008-12, 2014, 2016-22	1, 2
14	gągoł	<i>Bucephala clangula</i>	1	2021	2
15	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	1-2	2016-22	1, 2
16	gołąb miejski	<i>Columba livia forma urbana</i>	do 34	2009-10, 2012, 2016, 2021-22	1, 2
17	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	1-21	2017-18, 2020-22	1, 2
18	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	1-2	2017, 2022	1, 2
19	jemiotuszka	<i>Bombicilla garrulus</i>	20-53	2007, 2012, 2017	2
20	kawka	<i>Corvus monedula</i>	do 50	2009-10, 2012, 2016-22	1, 2
21	kokoszka	<i>Gallinula chloropus</i>	1-10	2009, 2012, 2015, 2018-22	2, 3
22	kormoran	<i>Phalacrocorax carbo</i>	1-6	2021	2
23	kos	<i>Turdus merula</i>	1-2	2020, 2022	1, 2
24	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	1	2022	1, 2
25	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	170-600	2008-2022	1, 2, 3
26	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	do 100	2008-22	1, 2
27	łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>	1-6	2012, 2015-22	1, 2, 3
28	łyśka	<i>Fulica atra</i>	2-6	2008, 2015, 2018, 2021-22	1, 2, 3
29	mazurek	<i>Passer montanus</i>	do 28	2008-22	1, 2
30	mewa białogłowa	<i>Larus cachinnans</i>	1-4	2018-19, 2021-22	2
31	mewa siodłata	<i>Larus marinus</i>	1	2015	2
32	mewa siwa	<i>Larus canus</i>	do 60	2009-10, 2012-16, 2018-22	1, 2
33	mewa srebrzysta	<i>Larus argentatus</i>	do 18	2018-2021	2
34	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	do 26	2009-22	1, 2
35	myszołów włośchaty	<i>Buteo lagopus</i>	1	2022	2
36	nurogęs	<i>Mergus merganser</i>	do 10	2018-22	1, 2, 3
37	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	1-3	2018-22	1, 2
38	perkozek	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	1-2	2011, 2021	3
39	potrzos	<i>Emberiza schoeniclus</i>	2-7	2019, 2021	2
40	pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	1	2020-22	1, 2
41	rożeniec	<i>Anas acuta</i>	1	2018	2, 3
42	sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>	1	2016	2
43	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	1-6	2015, 2018-19, 2022	1, 2
44	sroka	<i>Pica pica</i>	1-6	2008-22	1, 2
45	strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	1-3	2013, 2017-22	1, 2
46	szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	do 40	2017-22	1, 2
47	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	do 22	2010, 2017-22	1, 2
48	śmieszka	<i>Chroicocephalus</i>	do 200	2008-22	1, 2

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Licz.	Lata	Źródło danych
		<i>ridibundus</i>			
49	świstun	<i>Mareca penelope</i>	1	2008	2
50	wodnik	<i>Rallus aquaticus</i>	1	2022	1
51	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	do 300	2008-22	1, 2
52	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	1-5	2009-10, 2018, 2021	2
53	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	1-5	2018, 2021-22	1, 2
54	zimirdek	<i>Alcedo atthis</i>	1-2	2018-2022	1, 2, 3

Gatunki rzadkie i chronione

Spośród 119 gatunków, w tym 51 lęgowych, stwierdzonych na terenie parku, 9 (w tym 4 lęgowe) to ptaki łowne (gęś białoczelna, głowienka, czernica, cyraneczka, krzyżówka, bażant, grzywacz, łyska i słonka), niektóre z nich są coraz rzadsze w kraju (głowienka i czernica). Następnich 9 gatunków (w tym 3 lęgowe) objętych jest ochroną częściową (gołąb miejski, mewa srebrzysta i białogłowa, kormoran, czapla siwa, sroka, gawron, kruk i wrona siwa). Jedynym nie objętym ochroną gatunkiem jest mandarynka. Pozostałe 100 gatunków (w tym 44 lęgowe) podlega ochronie ścisłej.

W latach 2008-2022 stwierdzono 14 gatunków (tylko w roku 2022 – 11 z nich) chronionych w ramach prawa wspólnotowego, czyli Dyrektywy Ptasiej. Były to bączek, bocian biały, błotniak stawowy, zielonka, żuraw, rybitwa białoczelna, rybitwa rzeczna, zimirdek, dzięcioł czarny, dzięcioł białoszyi, dzięcioł średni, muchołówka mała, muchołówka białoszyja i gąsiorek. Spośród wymienionych bączek i dzięcioł białoszyi gniazdowały w parku (także w tym roku), pozostałe to gatunki przelotne lub zalatujące.

Na badanym terenie stwierdzono 11 gatunków wymienionych na Czerwonej liście ptaków Polski (Wilk i in. 2020), 8 przelotnych lub zimujących (świstun, rożeniec, czernica, mewa siwa, rybitwa białoczelna, gawron, drożdżik i pokląskwa) oraz 3 lęgowe (głowienka, słowik szary i muchołówka żałobna).

Do gatunków rzadkich, których populacja lęgowa w Polsce nie przekracza 2000 par należą bączek, rożeniec, cyraneczka, rybitwa białoczelna, mewa siwa, zielonka, dzięcioł białoszyi i drożdżik.

5.2. Podsumowanie i wnioski

Bogactwo gatunkowe i liczebność awifauny Parku Dolinka Służewska są na tle innych miejskich parków w kraju bardzo wysokie. Wynika to głównie z występującej tu różnorodności siedlisk, stanowiących zarówno dogodne miejsca do gniazdowania, bogate żerowiska jak i miejsca odpoczynku dla ptaków migrujących i zimujących. Jakość siedlisk zwiększa w wielu miejscach zachowany naturalny ich charakter. W zadrzewieniach występują stare, zróżnicowane gatunkowo drzewa, także takie z martwymi konarami, niekiedy całe martwe, w wyniku czego licznie występuje tu wiele gatunków ptaków leśnych i parkowych. Wiele skupisk drzew i krzewów pozostaje bez ingerencji człowieka co sprawia, że są one miejscami niedostępnymi dla ludzi zatem bardzo atrakcyjnymi dla ptaków. Spontanicznie rozwinięte, bujne szuwały i ziołorośla na brzegach zbiorników wodnych i Potoku Służewieckiego dają możliwości liczego gniazdowania i żerowania wielu rzadkim w mieście gatunkom ptaków. Zalew Służewiecki oraz stawy są miejscem występowania wielu ptaków wodnych jak łabędzie, kaczki (kilka gatunków), łyski, kokoszki, perkozy, mewy, rybitwy, czaple, brodzie, zimorodki. Taka sytuacja jest rzadkością w krajobrazie dużego miasta, biorąc pod uwagę również parki miejskie. Nawet w dużych, starych parkach trudno odnaleźć analogiczną mozaikę środowisk oraz dobrze zachowany ich naturalny charakter jak w Parku Dolinka Służewska.

Najważniejsze wnioski płynące z analizy uzyskanych wyników:

- liczba stwierdzonych gatunków ptaków na powierzchni niedużego (48,4 ha) parku miejskiego Dolinka Służewska jest bardzo wysoka (119 gatunków, tylko w roku 2022 – 98 gatunków) w porównaniu z innymi parkami miejskimi,
- zespół ptaków lęgowych parku charakteryzuje się wysokim bogactwem gatunkowym (51 gatunków) na tle podobnych środowisk miejskich,
- ogólne zagęszczenie ptaków lęgowych (81 par/10 ha) jest przeciętne, porównywalne z wynikami z innych parków w kraju, gdzie nie gniazdują masowo gatunki kolonijne,
- awifauna przelotna jest bardzo różnorodna (77 gatunków), choć występuje na terenie parku mało licznie,
- w okresie zimowym stwierdzono w parku występowanie 54 gatunków ptaków, co jest wartością bardzo wysoką w stosunku do innych parków miejskich,
- wysokie bogactwo gatunkowe ptaków stwierdzone w każdym okresie roku jest wynikiem występowania w parku różnorodnych środowisk, w tym części z nich o wysokim stopniu naturalności,
- występowanie różnorodnej awifauny jest też prawdopodobnie związane z funkcjonowaniem tego terenu jako korytarza ekologicznego.

6. Wytyczne do gospodarowania terenem pod kątem ochrony awifauny

6.1. Stan siedlisk

W Parku Dolinka Służewska występuje mozaika różnych środowisk, stanowiących odrębne siedliska ptaków.

Siedliska wodne

Siedliska wodne parku mają różny charakter. Potok Służewiecki jest obecnie wąskim, uregulowanym kanałem, zbierającym głównie wody opadowe ze zlewni. Poziom wody w potoku ulega czasem znacznym wahaniom (okresowe duże przybory po intensywnych opadach). Sam potok nie stanowi siedliska lęgowego ptaków, lecz jest często wykorzystywany jako żerowisko, głównie przez krzyżówki i zimorodki. Zalew Służewiecki w obecnym stanie charakteryzuje się stałym poziomem wody i wraz z trzema wyspami i strefą roślinności przybrzeżnej stanowi dogodne siedlisko lęgowe wielu, w tym rzadkich, gatunków ptaków wodnych (łabędź niemy, krzyżówka, głowienka, kokoszka, bączek, trzciniak, trzcinniczek). Jest ponadto stale wykorzystywany jako żerowisko przez liczne kaczki, mewy, rybitwy, czaple siwe i zimorodki. Stanowi także miejsce koncentracji zimujących ptaków wodnych. Pozostałe wody parku stanowią różnej wielkości stawy. Większość z nich to bardzo płytkie zbiorniki w znacznym stopniu porośnięte szuwarem i niekiedy drzewami oraz krzewami, jedynie staw nr 12 jest głębszy, z wąską strefą szuwarów na obrzeżach. Gniazduje na nich liczna grupa ptaków wodnych (krzyżówka, kokoszka, łyska, wodnik). Są one także dogodnymi żerowiskami dla kaczek, mew, rybitw, czapli siwej, zimorodka, perkozka. W przypadku stawów nr 2, 3, 5 i 6 nastąpiło w ostatnich latach znaczne, spontaniczne zarośnięcie lustra wody szuwarem. Wpłynęło to na zwiększenie zagęszczenia ptaków szuwarowych lecz wyeliminowało możliwości gniazdowania takich gatunków jak perkozy (lęgowe w 2015), łyska, głowienka (lęgowa w 2015). Należy uznać, że z punktu widzenia awifauny siedliska wodne Parku Dolinka Służewska zachowane są w stopniu bardzo dobrym.

Siedliska szuwarowe i ziołorośla

Brzegi zbiorników wodnych, niekiedy całe mniejsze stawy, porośnięte są zwartym szuwarem trzcinowym (miejscami także pałkowym). Zasiedla je bogaty zespół lęgowy ptaków szuwarowych, osiągających bardzo wysokie zagęszczenia (trzciniak, trzcinniczek, łożówka, cierniówka, potrzos, kokoszka, wodnik, bączek, także kaczki). Siedliska te o dużym stopniu naturalności zachowane są w stopniu bardzo dobrym. Odrębnym rodzajem siedliska lęgowego są bujne ziołorośla porastające brzegi Potoku Służewieckiego i niektórych stawów. Spontanicznie rozwijające się od wczesnej wiosny, gęste zarośla bylin (lepieźnika, pokrzywy i innych ziół) są zasiedlane przez łożówki i cierniówki. Bardzo dobry stan tego siedliska jest niwelowany przez zbyt wczesne koszenie, przede wszystkim brzegów potoku (przed końcem lipca). Skutkuje to zupełną eliminacją siedliska i niestety także czynnych wówczas lęgów ptaków.

Zadrzewienia i kępy krzewów

Duży udział w Parku Dolinka Służewska (około 25%) stanowią różnej wielkości zadrzewienia, miejscami z wiekowymi drzewami i kępy krzewów, tworzone głównie przez gatunki liściaste. W wielu miejscach mają one charakter zbliżony do naturalnego, lokalnie występują martwe drzewa, kikuty, leżące pnie drzew i gałęzie. Można wyróżnić w kilku miejscach fragmenty stanowiące enklawy „dzikich zakątków”.

Na większości powierzchni zadrzewień nie są zgrabiane liście. To wszystko sprawia, że stan tego siedliska należy uznać za zadowalający, co potwierdza zasiedlający je bogaty zespół lęgowych ptaków parkowych i leśnych. Stała obecność dużej liczby ludzi (także wyprowadzanych luzem psów) nie wpływa na jakość siedliska oraz na możliwości gniazdowania i żerowania ptaków.

Tereny otwarte

W parku są nimi głównie trawniki i łąki. Są one sukcesywnie koszone od maja do sierpnia. Tereny te nie stanowią siedliska lęgowego ptaków, są natomiast wykorzystywane jako dogodne żerowiska przez licznie gniazdujące w parku szpaki, kawki, wrony siwe i kwiczoły. Trudno w takiej sytuacji ocenić jakość terenów otwartych, choć pozostawienie niekoszonych fragmentów, szczególnie z kępami chwastów, zwiększyłoby jakość siedlisk jako żerowiska, szczególnie dla grupy łuszczaków.

6.2. Zagrożenia

Opisane niżej zagrożenia dla ptaków są wynikiem obserwacji zjawisk naturalnych i czynności wykonywanych przez różne służby na terenie parku. Zostały zestawione z uwzględnieniem podziału na poszczególne siedliska:

Siedliska wodne i szuwarowe

- zmiany (szczególnie znaczące i gwałtowne) poziomu wody w stawach w okresie lęgowym. Mogą skutkować zalaniem nisko położonych gniazd ptaków związanych ze środowiskiem wodnym lub szuwarowym (kaczki, chruściele, bączek, cierniówka, łozówka, potrzos, rudzik, słowiki),
- sukcesja roślinności szuwarowej skutkująca nadmiernym zarośnięciem lustra wody w stawach. Problem dotyczy głównie stawów nr 2, 3, 5, 6, 8, 9. Nadmierne zarośnięcie stawów może eliminować możliwości gniazdowania niektórych lęgowych ptaków wodnych, takich jak głowienka, perkoz czy łyśka oraz żerowania mew, rybitw, czapli,
- całkowite wykaszanie szuwarów. Nawet jeśli miałyby być wykonane poza sezonem lęgowym, przyczynia się do eliminacji środowiska będącego miejscem żerowania wielu gatunków w okresie dyspersji, migracji oraz zimowania (sikory, pokrzewki, rudziki, strzyżyki, kokoszki). Ponadto, zabieg ten powoduje zanik siedlisk lęgowych ptaków szuwarowych wcześniej przystępujących do rozrodu (kaczki, chruściele),
- wykonywanie prac hydrotechnicznych (odmulanie, pogłębianie) oraz usuwania trzciny w okresie lęgowym ptaków, mogące skutkować stratami lęgów.
- o ile swobodne wyprowadzanie psów (bez smyczy) na większości obszaru parku, jak w zadrzewieniach, na trawnikach i terenach otwartych, nie stanowi zagrożenia dla ptaków (i innych zwierząt), to jednak w przypadku środowisk wodnych może być szkodliwe. Biegające po szuwarach lub wskakujące do stawów psy płoszą gniazdujące tam ptaki, mogą stać się także przyczyną strat w lęgach.

Siedliska ziołorośli wzdłuż potoku i na obrzeżach zbiorników wodnych

- zbyt wczesne koszenie brzegów potoku (**zdj. 31**) i obrzeży stawów (przed końcem lipca) skutkujące eliminacją łęgów. Bujne zarośla bylin, rozwijające się w wymienionych miejscach są siedliskiem łęgowym łożówek i cierniówek (co najmniej kilku par). Są to gatunki przystępujące stosunkowo późno do łęgów (połowa maja, czerwiec), często później powtarzające łęgi, stąd ich sezon łęgowy obejmuje nierzadko także lipiec. Przedwczesne wykoszenie ziołorośli może spowodować zniszczenie czynnych gniazd.

Zdj. 31. Wykoszone przedwcześnie ziołorośla wzdłuż potoku (fot. Patryk Rowiński).

Zadrzewienia

- wykonywanie prac pielęgnacyjnych, polegających na usuwaniu drzew, konarów, gałęzi, krzewów w sezonie łęgowym ptaków. Efektem może być utrata siedlisk, eliminacja łęgów oraz płoszenie ptaków przy gniazdach.

6.3. Zalecenia

Główną zasadą przy podejmowaniu decyzji o wykonaniu jakichkolwiek prac renowacyjnych i innych czynności w Parku Dolinka Służewska, powinna być dbałość o jak najbardziej naturalny charakter siedlisk, co w znacznym stopniu pozwoli zachować różnorodność awifauny oraz innych elementów przyrodniczych parku (Bocheński i in. 2013, Luniak 2020). Duże znaczenie w kontekście dbałości o środowisko przyrodnicze wielu warszawskich parków, w tym Dolinki Służewskiej, ma fakt utworzenia

na ich terenie ostoje faunistycznych oraz florystycznych, co zostało usankcjonowane w zapisach najnowszego Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego m. st. Warszawy (Studium 2021).

Przy planowaniu działań mających na celu „renaturyzację” czy „renowację” parku lub jego fragmentów, należy pamiętać o utrzymaniu (lub ewentualnym polepszeniu) jakości siedlisk przyrodniczych, nawet jeśli celem działań ma być poprawa takich funkcji parku jak rekreacyjna, krajobrazowa, kulturowa, edukacyjna, dostępności dla ludzi czy dzieci. Niestety, dotychczas przeprowadzone prace, które nazwano „rewaloryzacyjnymi”, w trzech warszawskich parkach skończyły się katastrofą dla ich zasobów przyrodniczych. W Parku Żeromskiego, w Parku Kępa Potocka i w Ogrodzie Krasińskich po wykonaniu prac renowacyjnych, zarówno bogactwo gatunkowe awifauny lęgowej, jak i ogólna liczebność ptaków zmniejszyła się od 1/3 do połowy stanu sprzed podjęcia zabiegów. Nie dość tego, niekorzystne zmiany które zaszły w zespole ptaków, utrzymywały się przez bardzo długi czas, nawet 7-11 lat (Popko 2008, Luniak, Węgrzynowicz 2019). Aby uniknąć błędów popełnionych w innych parkach, wystarczy stosować się do poniższych zaleceń (podzielono je pod względem głównych siedlisk parku).

Siedliska wodne i szuwarowe

- utrzymanie stałego poziomu wody w zbiornikach wodnych w okresie lęgowym (marzec-lipiec). Wahania poziomu wody w stawach, szczególnie nagłe wezbrania, mogą przyczynić się do zalania lęgów ptaków. W okresie pozalęgowym zmiany poziomu wody w zbiornikach nie będą miały wpływu na awifaunę,

- napełnianie dotychczas suchych stawów (nr 1-4, 10) powinno odbywać się w sezonie pozalęgowym. Poziom wody po napełnieniu w stawach 1 i 10 nie powinien być zbyt wysoki (maksymalnie 0,5 m), gdyż obrzeża tych zbiorników porośnięte spontanicznie przez zarośla różnych gatunków bylin, stanowią atrakcyjne miejsca gniazdowania ptaków (słownik szary, rudzik, cierniówka, łozówka) oraz atrakcyjne żerowiska,

- oczyszczenie (odmulenie) dna stawów, w których docelowa głębokość ograniczy rozwój roślinności (trzciny), co w ostatnich latach przyczyniło się do znacznego zarośnięcia stawów np. nr 2, 3, 5 i 6. Otwarte lustro wody, które nie powinno stanowić więcej niż 50% powierzchni wymienionych stawów, umożliwia bytowanie i żerowanie części gatunków ptaków wodnych, jak kaczki, czaple, mewy, rybitwy, łyska i perkozki. Ten ostatni przestał gniazdować w parku kilka lat temu prawdopodobnie z powodu zbyt dużego zarośnięcia lustra wody na stawach nr 5 i 6,

- wraz z odmuleniem części stawów z otwartą tonią wodną, można wykonać (o ile to możliwe) ich pogłębienie, co przyczyni się do rozwoju roślinności wodnej (zanurzonej), stanowiącej atrakcyjny pokarm łąbiedzi, kaczek i łysiek,

- nie należy wykaszć roślinności szuwarowej (**zdj. 32**) na stawach i wokół stawów (także w okresie pozalęgowym) poza wyjątkami opisanymi powyżej. Nie należy wykaszć całych szuwarów, z uwagi na zanik żerowisk wielu gatunków w okresie dyspersji, migracji oraz zimowania (sikory, pokrzewki, rudziki, strzyżyki, kokoszki) oraz zanik siedlisk lęgowych ptaków szuwarowych wcześniej przystępujących do rozrodu,

Zdj. 32. Roślinność szuwarowa porastająca stawy (fot. Patryk Rowiński).

- należy ograniczyć presję człowieka na siedlisko bytowania ptaków wodnych i szuwarowych jakie stanowią stawy, przez budowę np. kładek biegnących przez stawy lub szuwały, skutecznie zmniejszających użyteczność tych środowisk jako lęgówisk i żerowisk,
- należy utrzymać (nie ma potrzeby dodawać nowych) odpowiedni stan zainstalowanych pływających platform na Zalewie Służewieckim i stawie nr 12. Choć z założenia miały służyć one jako miejsca lęgowe dla łyszek (te jednak wolą gniazdować w szuwarach), to są miejscem odpoczynku dla wielu ptaków wodnych,
- wskazane jest ustawienie tablic informacyjnych przy niektórych zbiornikach, informujących o ich bogactwie przyrodniczym oraz zaleceniach (nie zakazach) służących utrzymaniu tych walorów, w tym o szkodliwości swobodnego wpuszczania psów do zbiorników wodnych w okresie lęgowym ptaków.

Siedliska ziołorośli wzdłuż potoku i na obrzeżach zbiorników wodnych

- koszenie brzegów Potoku Służewieckiego, obrzeży stawów i Zalewu Służewieckiego należy wykonywać po okresie lęgowym ptaków, czyli od początku (a najlepiej połowy) sierpnia. Bujne ziołorośla rozwijające się na brzegach są siedliskiem lęgowym łozówek i cierniówek, których okres lęgowy zwykle obejmuje także lipiec. Przedwczesne ich wykaszanie powoduje zniszczenie czynnych gniazd.

Zadrzewienia i zakrzaczenia

- wykonywanie wszelkich prac pielęgnacyjnych, polegających na usuwaniu gałęzi, drzew, krzewów, grabieniu liści powinno się odbywać poza sezonem lęgowym ptaków (najlepiej w okresie wrzesień-luty). W sezonie lęgowym takie zabiegi narażają lęgi ptaków na zniszczenie,
- w przypadku konieczności usunięcia drzewa lub jego części w okresie lęgowym, np. ze względów bezpieczeństwa ludzi, każdorazowo wymagana jest opinia ornitologiczna będąca podstawą do uzyskania zgody na odstąpienie od zakazu zabijania, niszczenia jaj lub gniazd ptasich oraz niszczenia siedlisk i ostoj. Organem właściwym do wydania zezwolenia na niszczenie siedlisk (zrzucenie gniazd) lub przeniesienie ich w inne miejsce jest Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
- pozostawianie martwych i zamierających drzew lub z martwymi konarami, gałęziami o ile nie zagrażają bezpieczeństwu publicznemu (są w parku w kilku miejscach). Działanie takie sprzyja obecności typowo leśnych gatunków jak dzięcioły, pełzacze, kowaliki. Przez to, że w martwych drzewach i konarach najczęściej kują dziuple dzięcioły, drzewa takie są istotne dla innych dziuplaków (wtórnych) zajmujących dziuple już istniejące (muchołówki, pleszki, sikory, mazurki, szpaki). To samo dotyczy starych, dziuplastych drzew, szczególnie gatunków liściastych, w których występują naturalne dziuple o rozmaitych kształtach i rozmiarach, których nie da się w pełni zastąpić wieszaniem budek lęgowych,
- pozostawianie (po ścięciu) fragmentów pni i konarów na ziemi. Miejsca takie stanowią dogodne żerowiska dla ptaków i są istotne dla innych zwierząt żyjących w parku,
- nie ma konieczności zwiększania już obecnie dużej liczby zainstalowanych w parku budek lęgowych. Realizują one w pełni zapotrzebowanie dziuplaków na miejsca gniazdowe. Istniejące budki należy poddawać konserwacji (renowacji) lub wymianie (w przypadku uszkodzenia) oraz raz w roku, w okresie od września do końca lutego, należy wykonać ich czyszczenie (usunięcie nagromadzonego materiału gniazdowego). Należy natomiast rozważyć instalację kilku-kilkunastu schronów dla nietoperzy, których obecność stwierdzano w kilku budkach lęgowych dla ptaków,
- rezygnacja z grabienia liści z wyjątkiem placów zabaw dla dzieci, ścieżek i dróg w parku. W ściółce żyje wiele bezkręgowców stanowiących pokarm ptaków,
- tworzenie (utrzymanie) stref różnorodności biologicznej, czyli tzw. dzikich zakątków. Zachowanie bez ingerencji fragmentów zadrzewień i zakrzaceń o naturalnym charakterze, z ograniczonym dostępem dla ludzi (i psów). Miejsca takie stanowią cenne i bezpieczne dla ptaków środowiska lęgowe i żerowiska.

Tereny otwarte

- zaprojektowanie i utworzenie kilku skupisk krzewów zapewniających schronienie i bogatą bazę pokarmową dla ptaków. Kępy zakrzaceń mogą przylegać do zadrzewień albo stanowić odrębne grupy na terenach otwartych. Najlepszymi gatunkami do tworzenia skupisk krzewów będą: głogi, trzmielina zwyczajna i brodawkowata, czeremcha zwyczajna, kalina koralowa, bez czarny i koralowy, jarzab pospolity, szwedzki, brekinia i mączny, dereń świdwa, rokitnik zwyczajny, ligustr pospolity, śliwa tarnina, leszczyna pospolita,

- w czasie wykaszania trawników i łąk, niektóre ich fragmenty pozostawić nieskosić. Dotyczy to szczególnie miejsc, gdzie rosną wysokie chwasty takie jak ostrożeń, łopian, osiet, bylica (jeśli nie ma, można wysiać). Ich nasiona stanowią ważny pokarm ptaków, szczególnie w okresie zimowym. Miejsca takie należy typować z dala od dróg i uczęszczanych ścieżek,

- wykaszanie trawników i pasów zieleni przy jezdniach i ścieżkach (ale nie ziołorośli i szuwarów przy ciekach i stawach!) powinno się odbywać w okresie od maja do sierpnia. Ma to znaczenie dla ptaków odbywających w tym czasie lęgi, zdobywających pokarm wśród niskiej roślinności (np. kwiczoły, szpaki, kawki, pustułki).

7. Literatura

- Andrzejewski R., Babińska-Werka J., Gliwicz J., Goszczyński J. 1978. Synurbization Processes in Population of *Apodemus agrarius*. Characteristics of Populations in an Urbanization Gradient. *Acta Theriologica* 23, 20: 341-358.
- Biaduń W. 2005. Winter avifauna of Lublin – species composition, distribution and numbers. *Berkut* 14: 1-23.
- Bocheński M., Ciebia O., Dolata P. T., Jerzak L., Zboryt A. 2013. Ochrona ptaków w mieście. RDOŚ w Gorzowie Wielkopolskim.
- Chodkiewicz T., Smyk B. 2022. Park Praski. Raport z inwentaryzacji ornitologicznej w roku 2022. Zarząd Zieleni m. st. Warszawy.
- Chylarecki P., Sikora A., Cenian Z., Chodkiewicz T. (red.). 2015. Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny. Wydanie 2. GIOŚ, Warszawa.
- Dombrowski A., Rzępała M., Tabor A. 1993. Wykorzystanie stymulacji magnetofonowej w ocenie liczebności lęgowych populacji perkozka (*Tachybaptus ruficollis*), wodnika (*Rallus aquaticus*), zielonki (*Porzana parva*) i kokoszki wodnej (*Gallinula chloropus*). *Notatki Ornitologiczne* 34: 359-369.
- Grochowski T., Szlama D. 2010. Zmiany składu awifauny Parku im. Chrobrego w Gliwicach w latach 1974-2005. *Ornis Polonica* 51: 296-306.
- Hayatli F. 2017. Awifauna lęgowa warszawskiego parku Dolinka Służewska. Praca licencjacka na kierunku biologia w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. Warszawa.
- Hayatli F., Wardecki Ł. 2019. Ptaki. W: Raport Bioblitz. Park Dolinka Służewska. Zarząd Zieleni m.st. Warszawy. Warszawa.
- Jantarski M. 2017. Metody oceny liczebności lęgowych grążyc Aythyini i kaczek właściwych Anatini. *Ornis Polonica* 58: 117-139.
- Kajzer K., Hayatli F., Wardecki Ł. 2021. Raport z inwentaryzacji ornitologicznej stawów w Parku Dolinka Służewska wraz z zaleceniami dla retencji wody w stawach parkowych. Warszawa.
- Keller M., Engel J., Zawadzki J., Leszkowicz J. 1987. Metody oceny liczebności populacji lęgowej krzyżówki (*Anas platyrhynchos*) w warunkach miejskich. *Notatki Ornitologiczne* 28: 63-79.
- Kojtek B., Marczewski A., Kajzer K., Dziadosz M. 2014. Ptaki – awifauna okresu lęgowego. W: Luniak M. (red.). *Przyroda Parku Skaryszewskiego – raport z realizacji projektu w 2014 r.* Warszawa.
- Luniak M. 1996. Inventory of the avifauna of Warsaw – species composition, abundance, and habitat distribution. *Acta ornithologica* 31: 67-80.

- Luniak M. 2006. Bogactwo gatunkowe i liczebność fauny wielkiego miasta — przykład Warszawy. KOSMOS, Problemy Nauk Biologicznych 55: 45-52.
- Luniak M. 2019. Dzikie życie w parkach miejskich — jak mu sprzyjać. Zarząd Zieleni m. st. Warszawy (broшуra informacyjna).
- Luniak M., Marczak P., Jabłoński P.G. 1986. Ptaki parku Łazienki Królewskie (Warszawa) w latach 1954-84. Acta ornithologica 22: 23-50.
- Luniak M., Lesisz M., Marciński A., Nowicki W. 2007. Ptaki Parku Skaryszewskiego w Warszawie w latach 1957-2006. Notatki Ornitologiczne 48: 92-105.
- Luniak M., Węgrzynowicz A. 2019. Wpływ renowacji parków miejskich na ich awifaunę lęgową — przykład z Warszawy. Chrońmy Przyrodę Ojczystą 75: 3- 15.
- Ornitho.pl. Baza obserwacji ptaków. (dane z Parku Dolinka Służewska z lat 2008-2022).
- Popko J. 2008. Skutki przyrodnicze modernizacji parku Kępa Potocka w Warszawie. Turystyka i Rekreacja 4: 29-36.
- Ptaszyk J. 2003. Ptaki Poznania — stan jakościowy i ilościowy oraz jego zmiany w latach 1850-2000. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.
- Rapczyński J., Litwiniak K., Przymencki M. 2021. The first records of roof-top nesting by Caspian Gulls *Larus cachinnans* in Poland with reference to other cases in Europe. Ornis Polonica 62: 243-259.
- Redlisiak M. 2013. Gniazdowanie wrony siwej *Corvus cornix* oraz sroki *Pica pica* w różnych typach zabudowy mieszkaniowej w Warszawie. Praca magisterska na kierunku biologia Uniwersytetu Warszawskiego. Warszawa.
- Rowiński P. (niepublikowane). Zimowanie ptaków wodnych w Warszawie w latach 2007-2022. Prace w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (Monitoring Zimujących Ptaków Wodnych).
- Smyk B., Chodkiewicz T. 2022. Ogród Krasińskich. Raport z inwentaryzacji ornitologicznej w roku 2022. Zarząd Zieleni m. st. Warszawy.
- Stój M., Dyczkowski J. 2002. Ptaki Jasła. Liczebność, rozmieszczenie i ochrona. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.
- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego m. st. Warszawy. Miejska Pracownia Planowania Przestrzennego i Strategii Rozwoju. Warszawa 2021.
- Tomiałojć L. 1970. Badania ilościowe nad synantropijną awifauną Legnicy i okolic. Acta ornithologica 12: 293-392.
- Tomiałojć L. 1980. Kombinowana odmiana metody kartograficznej do liczenia ptaków lęgowych. Notatki Ornitologiczne 21: 33-61.
- Tomiałojć L. 2013. Dlaczego z wyników względnych nie powinno się wyliczać zagęszczenia ptaków ani udziału procentowego w zespole? Ornis Polonica 54: 279-292.
- Trojan P. 1975. Ekologia ogólna. PWN, Warszawa.
- Wilk T. 2016. Kryteria lęgowości ptaków - materiały pomocnicze. Wersja 3 — 16.02.2016. Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Marki.
- Wilk T., Chodkiewicz T., Sikora A., Chylarecki P., Kuczyński L. 2020. Czerwona lista ptaków Polski. OTOP, Marki.
- Wilniewczyc P. 1997. Ptaki lęgowe Parku im. Staszica w Kielcach wraz z przyległymi terenami zielonymi. Kulon 2: 47-51.
- Wilniewczyc P., Urbański M. 2014. Awifauna lęgowa Parku Zdrojowego w Busku-Zdroju. Naturalia 2: 98-105.

8. Przekazywane wyniki

- raport z realizacji zadania (PDF + wydruk),
- mapy gatunków lęgowych wraz z granicami przybliżonych terytoriów lęgowych (KML, PDF oraz wydruk, będący **załącznikiem 1** do raportu),
- zestawienie wszystkich obserwacji oraz zestawienie znalezionych gniazd wraz z lokalizacjami stwierdzeń (plik .xlsx oraz wydruk, będący osobną częścią do raportu),
- zdjęcia ptaków i siedlisk (folder, przekazano elektronicznie. Wybrane zdjęcia zaprezentowano w raporcie).